

ARANŽOVÁNÍ 1

VOŠ KJJ 1. ROČNÍK

OBSAH

I. ÚVOD	1
II. FORMA	1
• PÍŠŇOVÁ FORMA	1
• FORMA ARANŽMÁ	5
• ČÍSLA A PÍSMENA PRO ZKOUŠENÍ	9
III. PŘEDJÍMKY (ANTICIPACE)	10
• ANALÝZA	10
• ÚPRAVA MELODICKÉHO RYTMU	12
• IMAGINÁRNÍ TAKTOVÉ ČÁRY	14
• DYNAMIKA A ARTIKULACE	15
IV. RYTMICKÁ SKUPINA	17
A. BICÍ NÁSTROJE	17
1. NÁSTROJE	17
2. STANDARDNÍ NOTACE BICÍCH NÁSTROJŮ	18
3. NOTACE A PARTY	19
B. BAS	28
1. NÁSTROJE	28
2. TVORBA BASOVÉHO PARTU	29
3. STYLY	30
4. NOTACE A PARTY	35
C. KYTARY	44
1. NÁSTROJE	44
2. NOTACE A PARTY	45
D. KLÁVESOVÉ NÁSTROJE	59
1. NÁSTROJE	59
2. NOTACE A PARTY	61
V. DECHOVÉ NÁSTROJE	74
1. TRUBKA	74
2. TENOROVÝ TROMBON	78
3. ALT SAXOFON	81
4. TENOR SAXOFON	83
5. BARYTON SAXOFON	85
VI. TRANSPOZICE NÁSTROJŮ	93

ARANŽOVÁNÍ

Aranžování je úprava hudební skladby pro určité vokální a/ nebo instrumentální obsazení. Tato vokální a instrumentální kombinace má široký rozsah: od sólového interpreta s nebo bez malé doprovodné skupiny až k velkému orchestru.

Úspěch aranžmá je závislý na aranžérově muzikální zdatnosti, dobrém vkusu a jeho schopnosti umocnit vyznění hudby tak, aby byla příjemná pro interprety i posluchače. Aranžéři zpravidla modifikují a stylizují skladbu do té míry, že přidávají vlastní hudební myšlenky. Tím pádem aranžování může zahrnovat i kompoziční přínos aranžéra.

Je mnoho elementů, které je potřeba při aranžování brát v úvahu: forma, instrumentace, styl, tonalita, melodie, harmonie, rytmus atd.

FORMA

Forma je struktura a podoba hudebních myšlenek a plánovaný tvar skladby, jehož části se opakují, variují a stavějí do kontrastu mezi sebou. Při určování formy musíte být obeznámeni s melodickým a harmonickým obsahem skladby. Hudební forma musí být vnímána ve vztahu ke kratším a odděleným částem skladby, stejně jako ke skladbě jako celku. V této lekci se seznámíme se dvěma druhy formy:

písňová forma-ve vztahu k jazzu, rocku a populární hudbě

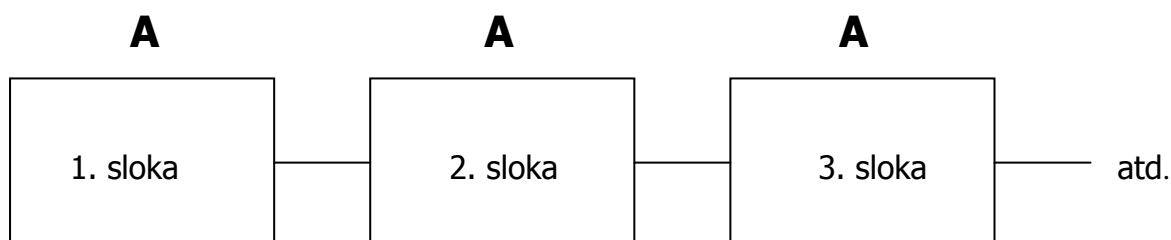
forma aranžmá-jak spojovat různé části aranžmá dohromady.

A. SONG FORM – PÍŠŇOVÁ FORMA

Abychom porozuměli písňové formě, musíme brát v úvahu nejen její melodickou a harmonickou strukturu, ale i strukturu textovou. Ačkoliv se forma může píseň od písně lišit, existuje několik typických modelů forem, které jsou skladateli často používány. Diagramy těchto modelů jsou užity pro grafické znázornění forem skladeb. Písmena *A*, *B*, *C* atd. nebo *a*, *b*, *c* atd. určují melodické a harmonické struktury skladby, další názvy označují písně s textem. V následujících odstavcích si probereme termíny a digramy forem ukazující nám jejich užití.

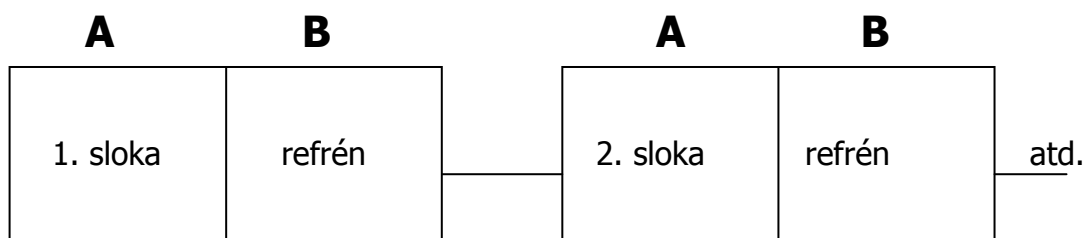
1. sloka a refrén (*verse, chorus*)

Ve starších písňových formách, zejména v lidové hudbě, každá sloka reprezentuje rovnocenný pododdíl celkové struktury textu písně. Stejná melodie je užita pro každou následující sloku písně. (strofická píseň)

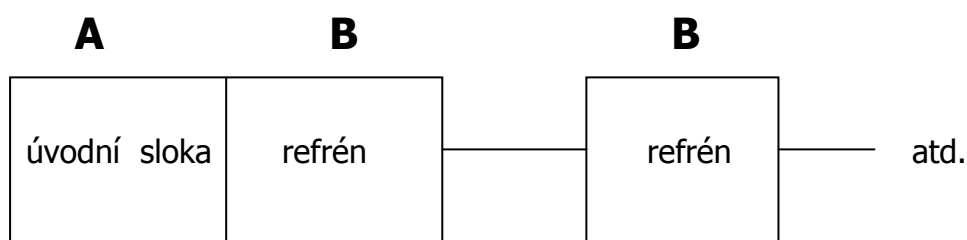
Poznámka: V této písňové formě každá sloka zpravidla končí *refrénem* (viz *refrain*).

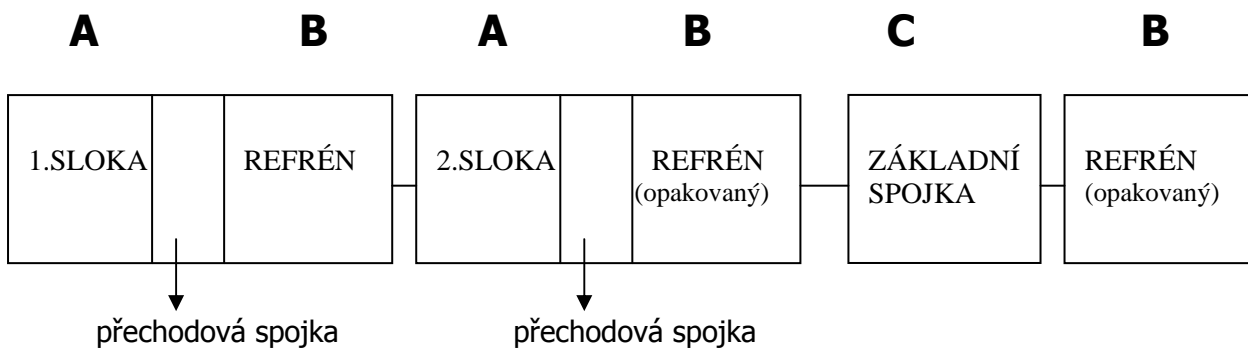
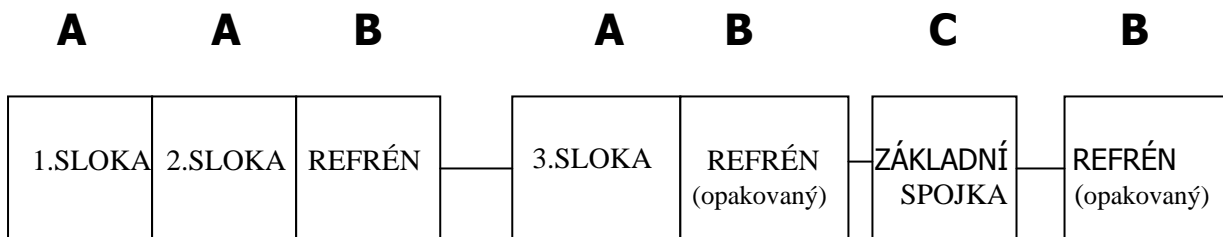
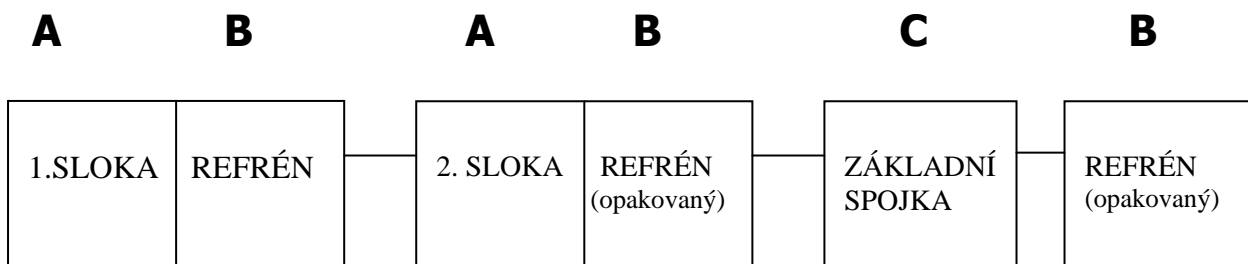
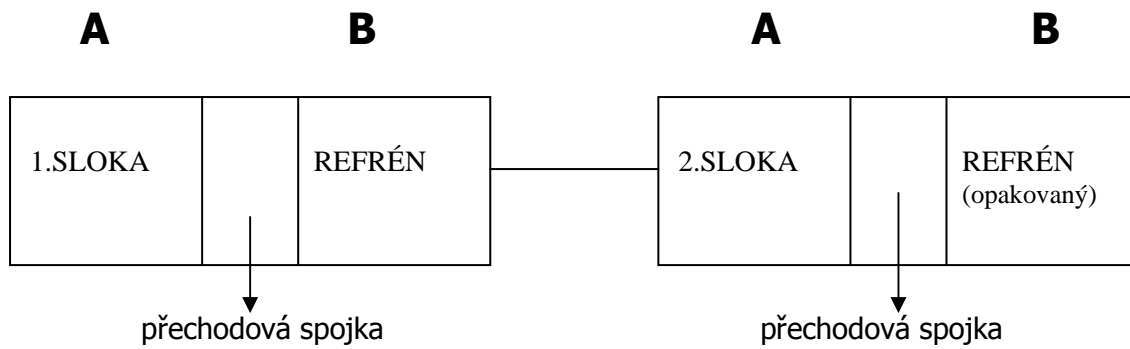
- a. V malé dvojdílné formě (*simple binary form*) po *sloce* následuje *refrén* (*chorus*). Melodie, harmonie a text *refrénu* jsou odlišné od melodie, harmonie a textu *sloky*. Když se tato hudební forma opakuje, každá další *sloka* má rozdílný text, přičemž text *refrénu* zůstává stejný.

Poznámka: Nežřídka, když je tato dvojdílná forma užitá současnými skladateli populární hudby, obsahuje mnoho současných populárních písní další materiál, který poskytuje nový hudební a textový kontrast *sloce* a *refrénu*. Tento další materiál se nazývá buďto základní spojka (*primary bridge*) nebo přechodová spojka (*transitional bridge*).

- b. Ve velké dvoudílné formě (komplex *binary song form*) jsou zpravidla *sloky* a *refrén* delší a propracovanější (hudebně i textově) než *sloky* a *refrén* v jednoduché písňové formě. V tomto případě má *sloka* funkci úvodu k *refrénu* a nazývá se *úvodová sloka* (*introductory verse*). *Refrén* tvoří hlavní oddíl písně, který se může celý, nebo jen jeho část opakovat bez *sloky*.

3. *Bluesová forma*

Tradiční bluesové písně jsou psány ve 12 taktové formě s unikátní melodickou a harmonickou strukturou. Zatímco bluesové melodie jsou charakteristické svými „blue tóny“, bluesová harmonie zachovává nebo variuje uvedené základní harmonické schéma blues.

Zatímco většina starších rock-and-rollových písní přísně dodržují 12 taktovou bluesovou formu, současní skladatelé populární hudby často užívají bluesovou melodiku a harmonii v „*sloka – refrén*“ formátu.

4. *hook (hlava, motiv)*

Od 1960 se výrazem „hook“ myslí hlavní hudební a/nebo textová součást populárních písní. Je to část písně, kterou si náhodný posluchač velmi jednoduše zapamatuje, a proto bývá zpravidla použita jako název písně (z marketingových důvodů). Ačkoliv se „hook“ může vyskytovat na kterémkoliv místě v písňové formě, zpravidla ho najdeme v *refrénu* zdůrazněným častým opakováním.

5. *refrén (refrain)*

Ve starších písních, zejména ve folku nebo gospelu, je *refrén* textová fráze, která se opakuje během písně.

V muzikálových a jazzových standardech psaných ve velké formě, je termín *refrén* totožný s chorem .

V současné populární hudbě je *refrén* typem „hooku“, který se opakuje na konci každé *sloky*.

B. FORMA ARANŽMÁ (ARRANGEMENT FORM)

Aranžérovým úkolem je uvést důležité stavebné elementy aranžmá skladby způsobem, který:

- je vzrušující a provokativní pro posluchače
- vyplní časovou kostru předurčenou interpretem nebo producentem
- zachovává skladbě hudební (a textovou) celistvost.

-

K dosažení těchto cílů aranžér často:

- upravuje formu skladby tak, aby zdůraznil nejlepší skladebné prvky
- opakuje formu skladby, aby umožnil další instrumentální nebo vokální variaci, nebo improvizovaná sóla
- přidává do formy skladby další části (úvod, mezihry, dohry – Coda atd).

1. Definice stavebných částí

a. Úvod (introduction)

Úvodem se nazývá krátká instrumentální pasáž na začátku aranžmá sloužící k vytvoření nálady, charakteru a tonality.

b. mezihra (interlude)

Mezihra je krátká instrumentální pasáž, často melodicky a harmonicky totožná s úvodem, která slouží jako kontrastní část hlavní formy skladby. Mezihra se zpravidla nachází mezi dvěma refrény, nebo mezi refrémem a novou slokou.

c. Dohra – Coda (tag)

Dohra je opakující se hudební myšlenka vytvořená v závěru aranžmá, sloužící k prodloužení skladby.

d. special chorus (arranger´s chorus)

Ve *special chorusu* aranžér zpravidla vytváří instrumentální vyvrcholení skladby. Aranžér se tak stává improvizátorem (na papíře).

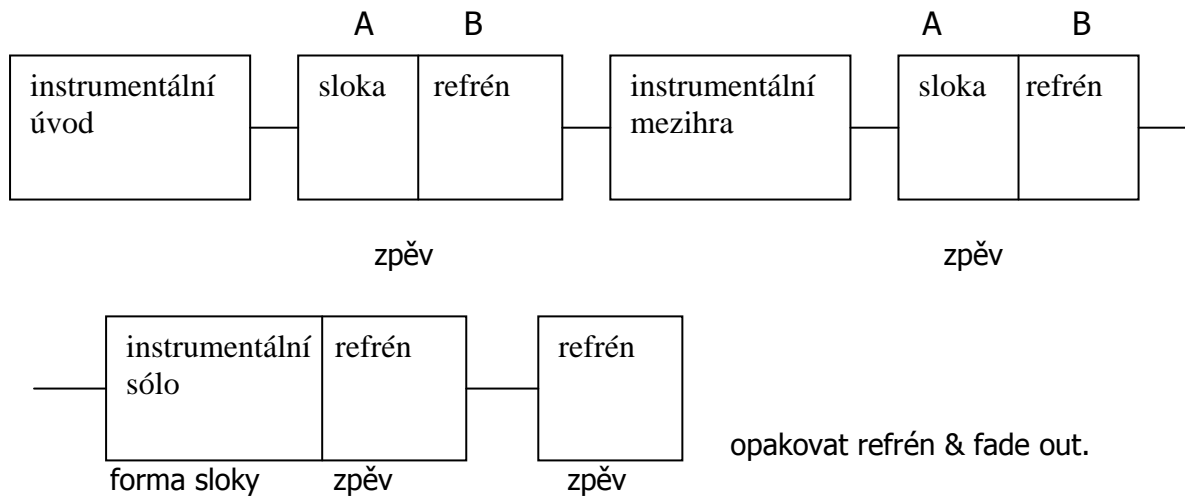
Special chorus, pokud je užit, bývá zpravidla před závěrem instrumentálního jazzového aranžmá. *Special chorus* se zřídka užívá v aranžmá pro zpěváky.

e. solo (solo chorus, section)

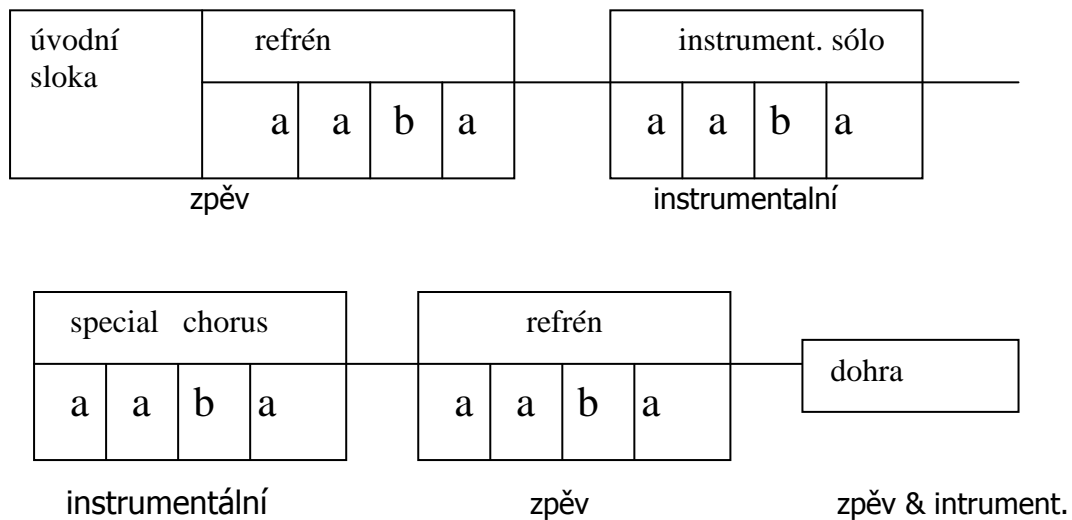
Solo se vyskytuje v aranžmá kde instrumentalista nebo zpěvák spontánně improvizuje na danou formu skladby, nebo její část.

Následující formální diagramy graficky znázorňují, jak může být písňová forma při aranžmá upravována, opakována nebo rozšiřována.

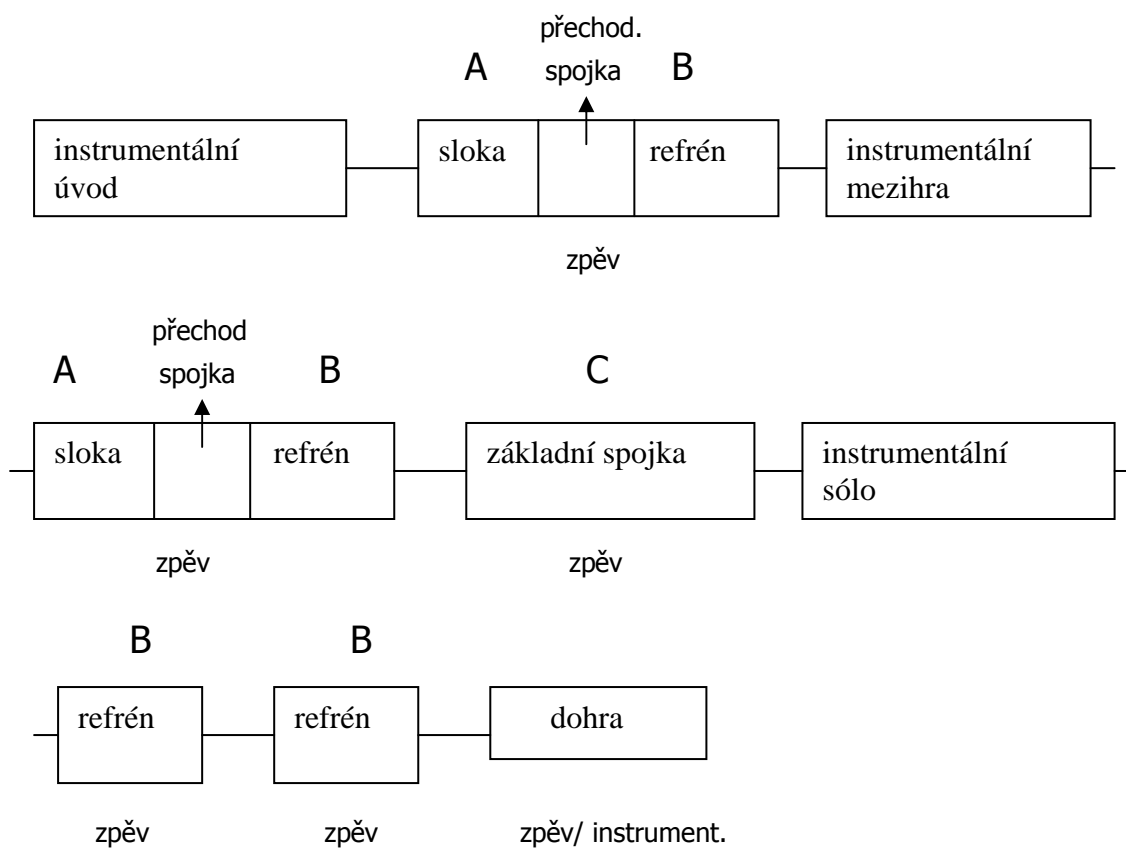
2. ukázky forem aranžmá
 a. jednoduchá dvojdílná forma

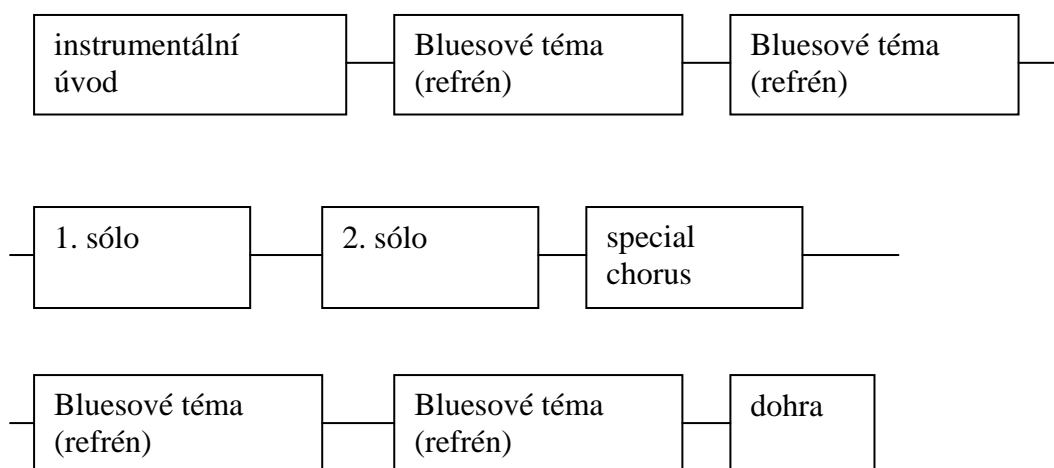
b. velká dvojdílná forma

c. jednoduchá dvojdílná forma s přechodem /bridge/

d. blues

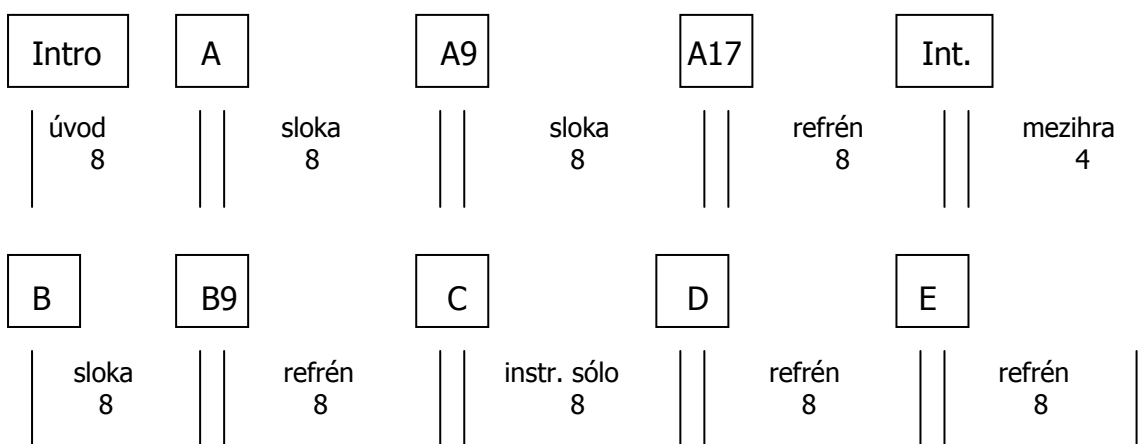

C. ČÍSLA A PÍSMENA PRO ZKOUŠENÍ

Čísla a písmena pro zkoušení jsou umístěna v partituře a v jednotlivých partech na místech označujících zřejmé hranice hudební fráze, aby usnadnila zkoušení aranžmá a aby usnadnila hráči orientaci ve formě právě zkoušené skladby. Písmena *A-B-C* atd. jsou užitá pro každou následující formální část ve velké dvojdílné formě nebo v jednotlivých částech malé dvojdílné formy. Tato písmena jsou kombinována s čísly *A-A9-A17* atd. určujícími pořadí taktů ve formální části.

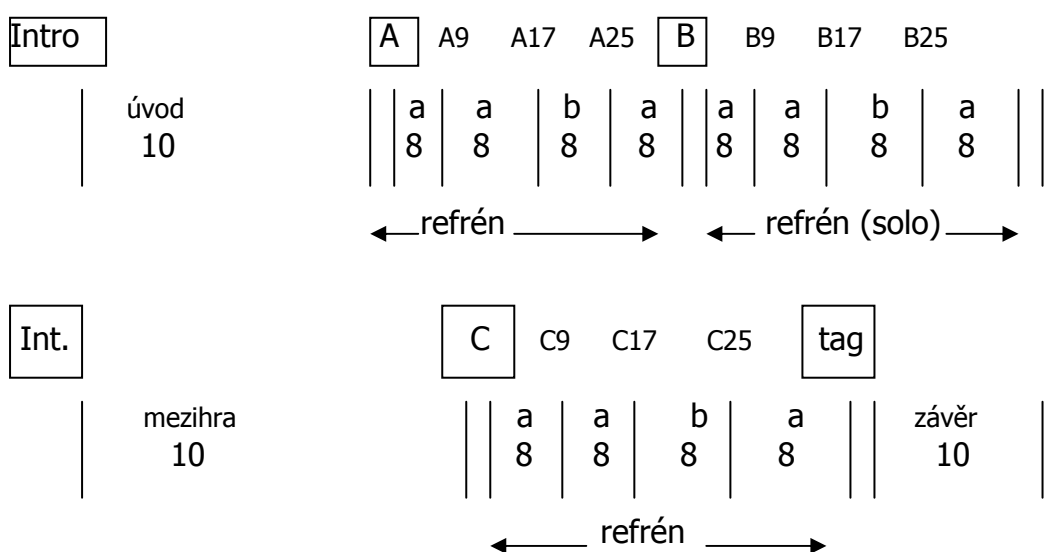
Následující diagramy ukazují správné užití písmen a čísel pro zkoušení.

1. Popová skladba: jednoduchá písňová forma

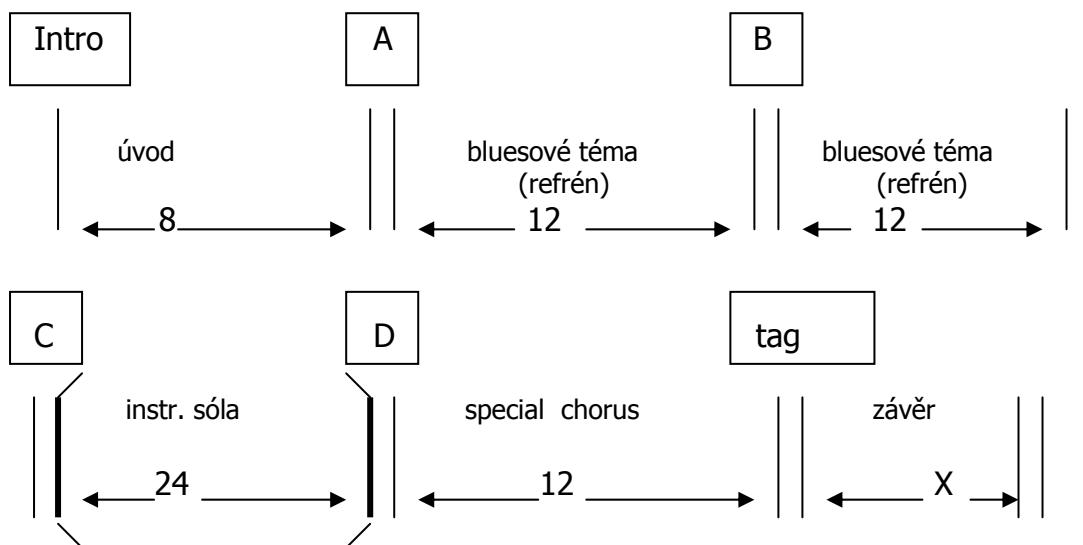

Poznámka: Písmena pro zkoušení a písmena označující formální části nemusí spolu korespondovat!

2. jazzová skladba: velká dvojdílná forma

3. 12 taktová blues forma

Poznámka: další možný způsob je postupné číslování po sobě následujících taktů.

PŘEDJÍMKY (ANTICIPACE)

A. ANALÝZA PŘEDJÍMEK

V současném názvosloví anticipace (předjímka) je rytmická změna melodie, při níž je nota na těžké době hrána o polovinu doby dříve (osminková anticipace) nebo o čtvrtinu doby dříve (šestnáctinová anticipace). Výsledkem je melodická synkopace.

původní rytmus

s osminovými předjímkami

původní rytmus

s šestnáctinovými předjímkami

Poznámka: V jazzu a latin music kde je hlavní pohyb osminový bývá předjímka osminová, v rocku a funku, kde je hlavní pohyb šestnáctinový bývá předjímka šestnáctinová nebo osminková.

Harmonická předjímka nastává při zaznění nového akordu na notě, která tvoří melodickou anticipaci.

Harmonické předjímky bývají pro rytmickou sekci aranžovány různými způsoby:

- 1) celá rytmická sekce předjímá harmonii následujícího akordu.
- 2) kytara a/nebo klávesy předjímají harmonii následujícího akordu, ale basa zůstává na době.
- 3) celá rytmická sekce hraje harmonické změny na doby, nevěnuje pozornost harmonické anticipaci melodie.

SWING

LEAD SHEET

PIANO

BASS

Dm17 ANT. G7 ANT. C9

FUNK

LEAD SHEET

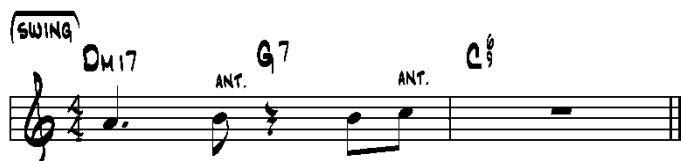
GIITAR

BASS

Fmaj7 ANT. Em17 ANT. Ebmaj7 ANT. C7sus4

Fmaj7 Em17 Ebmaj7 C7sus4

Anticipovaná nota je někdy zkrácena jen na osminkovou nebo šestnáctinovou notu, po níž následuje pauza.

B. ZACHÁZENÍ S RYTMEM MELODIE

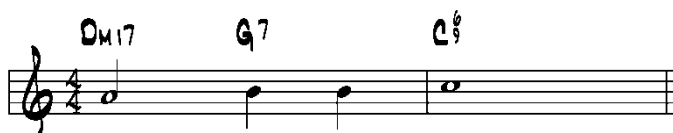
Každý hudební styl používá vlastní jedinečné melodické rytmy.

Aranžéři zpravidla upravují rytmus melodie aby:

1. lépe přizpůsobili melodii stylu užitému v aranžmá, nebo
2. aby melodie lépe vyhovovala jejich vlastnímu vkusu.

Stejně jako je aranžérem často užívána anticipace, bývá často využíváno opožděného nástupu melodie. K opožděnému nástupu dojde, když melodická nota na těžké době (zpravidla půlová nota na 1. nebo 3. době) nastoupí o půl doby později.

původní rytmus

s opožděným nástupem

Poznámka: stejně jako předjímka, je opožděný nástup melodie v aranžování rytmické sekce závislé na uvážení aranžéra.

C. IMAGINÁRNÍ TAKTOVÉ ČÁRY

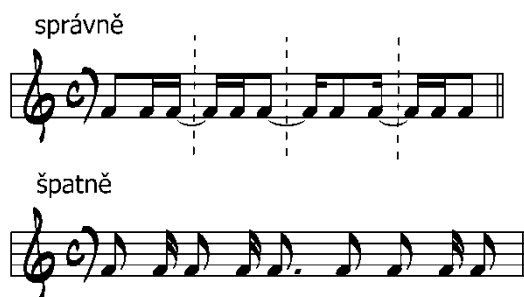
Ve 4/4 taktu musí být **třetí doba** vždy viditelná. Imaginární taktová čára dělí takt na dvě stejně velké části. Rytmus v první a ve druhé polovině taktu musí být notován co nejjednodušším způsobem, aby se usnadnilo čtení. U více ligaturovaných not sečteme jejich hodnotu do jedné noty. Zjednodušení zápisu nesmí porušit pravidlo viditelné 3 doby!

Výjimky:

Při rytmu s převažujícím šestnáctinovým dělením by měly být vidět všechny čtyři doby. Imaginární taktové čáry dělí takt na čtyři stejně velké části.

Trámce osminových not (a šestnáctinových not) nesmí jít přes imaginární taktové čáry.

D. DYNAMIKA A ARTIKULACE

Dynamické značky označují, jakým dynamickým stupněm hlasitosti bude notový záznam v partituře, nebo partech interpretován. Dynamická označení jsou umístěna pod notovou osnovou.

Artikulační značky označují způsob jakým je nota, nebo skupina not zahrána. Artikulační značky jsou umístěny přímo nad notou, nebo skupinkou not, mimo notovou osnovu.

1. Dynamika

pp	pianissimo	velmi potichu
p	piano	potichu
mp	mezzo piano	mírně potichu
mf	mezzo forte	mírně silně
f	forte	silně
ff	fortissimo	velmi silně

 crescendo zesilovat

 decrescendo zeslabovat

fp forte-piano silné nasazení následované bezprostředním zeslabením (nezaměňovat s sf nebo sfz – sforzando nebo sforzato - které jsou označením pro neočekávaný ostrý akcent na jedné notě, nebo akordu)

2. Artikulace

 ostré nasazení, nota zní v plné hodnotě, užívá se na notách všech rytmických hodnot

 silné ostré nasazení

 staccato – nota je zkrácena, užívá se u not čtvrt'ových a kratších

 tenuto – nota nasazena jemněji a hrána v plné délce

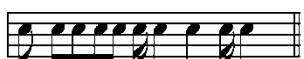
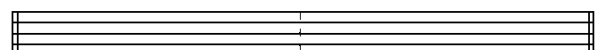
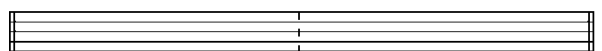
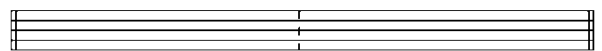
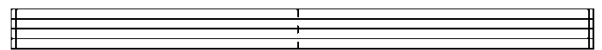
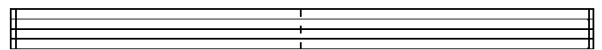
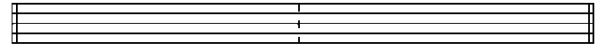

obrouček: pro dechové nástroje – všechny noty pod obroučkem jsou hrány na jeden dech a hladce, plynule (legato). Pro ostatní nástroje – noty spojené obroučkem se hrají plynule, vázaně.

Poznámka: výše uvedený materiál bývá užit ve většině standardní notační praxi. Drobné obměny jsou možné při užití specifického stylu, nebo zvláštního hudebního nástroje.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

Přepiš následující příklady správně, to znamená tak, aby byl zápis přizpůsoben imaginárním taktovým čarám.

Rytmická sekce

Když má aranžér určenu formu a styl aranžmá a melodie je rytmicky upravena tak, aby odpovídala stylu (pokud je potřeba), může přistoupit k rozepsání partů rytmické sekce. Aby dokázal účinně napsat party rytmiky, musí aranžér znát:

- 1) rozsahy a technické možnosti jednotlivých nástrojů
- 2) patřičný způsob notace každého nástroje rytmické sekce, a vhodnost jeho užití ve stylu aranžmá.

Bicí nástroje

I. nástroje

A. základní sestava

1. činely (cymbals)

- a) hi-hat (H.H.)
- b) crash
- c) ride

2. Kotle (Tom-toms)

- a) zavěšené kotle (mounted toms)
- b) stojící kotle (floor toms)

3. malý bubínek (snare drum)

4. velký buben (bass drum)

B. doplňující vybavení

1. přídavné činely

- a) crash-ride
- b) pang, China
- c) splash

2. přidané tomy

3. kravské zvonce (cowbell - C.B.)

4. wood block (W. B.)

C. paličky

1. dřevěné paličky (sticks)

2. štetky (brushes)

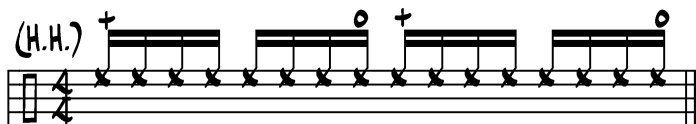
3. plstěné paličky (mallets)

II. STANDARDNÍ NOTACE BICÍCH NÁSTROJŮ

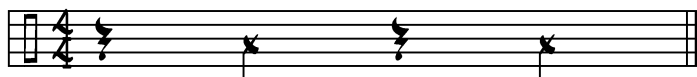
A. ČINELY

1. hi-hat:

- a) hráno paličkami nebo štětkami: x, nožičky nahoru, značka nad notou (o) značí otevřenou nebo (+) značí zavřenou hi-hat

- b) šlapaná hi-hat: x, nožičky dolů, umístěna ve druhé mezeře

2. crash, ride atd. (zavěšené činely)

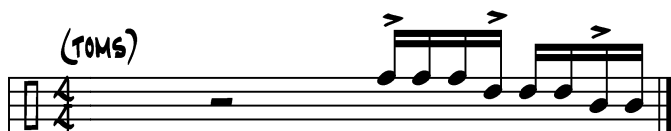
x, nožičky nahoru, umístěna nad notovou osnovou

Poznámka: nechat znít
choke – ztlumit

B. Kotle:

Ačkoliv na kotle hraje zpravidla bubeník podle vlastního citu, specifické pasáže mohou být v partu vypsány (naznačeny). Noty jsou napsány s nožičkami směrem nahoru, umístěny na linkách (graficky znázorněny od nejvyššího k nejnižšímu).

Poznámka: noty označující kotle jsou umístěny na linkách na rozdíl od malého a velkého bubnu, které jsou v mezerách.

C. malý bubínek

Noty s nožičkami nahoru, umístěny ve třetí mezeře.

The image shows three musical staves for a snare drum in 4/4 time. The first staff shows a rim shot (R. S.) with notes on the third line. The second staff shows snare rolls (R. S.) with notes on the third line. The third staff shows a snare roll (ROLL) with a tremolo symbol above the notes on the third line.

rim shot (R. S.) – hra na ráfek značka tremola označuje virbl (snare rolls)

D. velký buben

Noty s nožičkami dolů, umístěny v první mezeře.

The image shows two musical staves for a bass drum in 4/4 time. The first staff shows notes on the first space with downward strokes. The second staff shows notes on the first space with downward strokes and a different rhythmic pattern.

III. NOTACE V PARTECH:

A. HRANÍ ZÁKLADNÍHO RYTMU:

Lomítko se užívá pro vyjádření počtu dob v taktu a naznačuje základní cítění. Styl hraní bývá nadepsán nad osnovou. Pod osnovou bývá označen druh užitých paliček. Tento způsob notace bývá zpravidla užit v partech jazzových skladeb, kde dává aranžér hráči maximální svobodu reagovat spontánně na ostatní spoluhráče. Také se tohoto způsobu užívá v případě, že není vyžadována v partu specifická rytmická notace.

Př.1:

The image shows two examples of drum notation for a drum set. The first example is for a Med. Swing in 4/4 time, using sticks, and includes the instruction '(REPEAT AND FADE)'. The second example is for an Up Galtz. Waltz in 3/4 time, also using sticks, and includes the instruction 'ETC.'.

B. RYTMUS HRANÝ PŘES DOBY (druhotné akcenty)

Malé noty s nožičkami nahoru, umístěné nad osnovou se užívají pro naznačení rytmických akcentů, které jsou včleněny do základního rytmu. Bývají zpravidla hrány na bubínek nebo na činel podle hráčova výběru. Připsaná poznámka se kterým nástrojem, nebo skupinou nástrojů je tento rytmus hrán usnadňuje bubeníkovu orientaci.

Př. 2:

(MED. SWING)
(WITH HORNS)
(STICKS) *mf*

The musical notation is written on four staves. The first two staves show a rhythmic pattern of eighth notes with upward-pointing stems (accents) on the first and third beats of each measure. The third staff is empty, and the fourth staff shows a similar pattern with a final measure containing a quarter note with an accent and a half note with an accent, ending with a double bar line.

Poznámka: Nespecifikovaná notace (čárka namísto hlavičky noty), jak je užito v závěru předešlé ukázky, se zpravidla užívá v jazzové notaci. Aranžér tak dává hráči maximální svobodu v interpretaci rytmických akcentů. Záleží tak na bubeníkovi, jestli poznačený rytmus bude hrát nebo ne.

C. RYTMY A AKCENTY PŘES DOBY HRANÉ NA ČINELY

X s nožičkami nahoru, umístěné nad notovou osnovou určují rytmické modely (patterns) a akcenty hrané na určené činely. Part činelů bývá včleněn nad základní rytmus naznačený lomítky.

Př. 3:

The musical score for exercise Př. 3 is written on seven staves. The first staff begins with a double bar line and a key signature of one flat. It features a rhythmic pattern of eighth notes with 'x' marks, labeled '(RIDE)' and '(STICKS)'. The second staff continues this pattern, labeled '(CRASH)'. The third staff shows a change in rhythm, labeled '(HALF OPEN H.H.)', with a 'FILL' section indicated by a dashed line. The fourth staff returns to the eighth-note pattern, labeled '(RIDE)'. The fifth staff is labeled '(SIMILE)'. The sixth staff has a 'FILL' section and is labeled '(D.C. AL CODA)'. The seventh staff also has a 'FILL' section.

Poznámka: když je základní rytmický model činelu pevně naznačen slovo simile označuje, že se tento základní model stále opakuje (možno s drobnými obměnami).

D. STOP TIME: (primární akcenty – přerušení základního rytmu)

Níže uvedená rytmická notace určuje rytmické akcenty, které nejsou součástí základního rytmického doprovodu, ale jsou hrány jako samostatné akcenty na bubny nebo činely podle hráčovy volby.

The notation shows two staves. The first staff contains three measures, each with a single note and an accent symbol (a diamond shape) above it. The second staff contains four measures: the first three measures each have a single note with an accent symbol above it, and the fourth measure contains a sequence of eighth notes.

Př.4a:

SWING

(STICKS) mf

Bubeník může interpretovat nepřesnou notaci různými způsoby. Proto je, pakliže má aranžér přesnou představu, upřednostňována přesná notace.

Př.4b:

SWING

(STICKS) mf (CRASH) (RIDE) (FINE) (REPEAT AND FADE)

E. VÝPLNĚ (FILLS):

Slovo „fill“ (výplň) doplněné vodorovnou přerušovanou čarou ukončenou svislou čárkou označuje krátké improvizované sólo v rozsahu od jedné doby do délky dvou taktů. Označení „solo fill“ se užívá v místě kde je bicí sólo hráno bez doprovodu dalších nástrojů.

Př. 5:

LATIN

(RIDE) mf SOLO FILL (REPEAT AND FADE)

F. AKCENTY A VÝPLNĚ (KICKS AND FILLS):

Kombinace zápisu bicích uvedené v D. a E.

Př. 6:

Musical notation for drum fills in funk style. The notation is written on a single staff with a 4/4 time signature. It includes various rhythmic patterns and accents:

- FUNK**: The overall style.
- (STICKS)**: Indicated at the beginning of the first line.
- SOLO FILL**: Three instances of a fill pattern consisting of eighth notes.
- (CRASH)**: Two instances of a crash cymbal hit.
- (H.H.)**: An instance of a hi-hat hit.
- ROCK FEEL IN 4**: A section with a different rhythmic feel.
- ETC.**: A section with a wavy line indicating continuation.

G. TŘÍHLASÁ NOTACE BICÍCH:

Tříhlasá notace bicích skládající se z velkého bubnu, malého bubnu a činelů je doporučována když slovní označení dostatečně nevyjadřuje požadovaný způsob hry. Noty malého bubnu a činelů mají společné nožičky, čímž vytvářejí komplexní part. Po několika taktech, ve kterých je tento způsob notace použit je možno pomocí lomítek a nápisu simile, popřípadě užitím repetičního znaménka naznačit kontinuální pokračování stejného stylu hry (patternu).

Př. 7:

Musical notation for three-staff drum notation. The notation is written on three staves with a 4/4 time signature. It includes various rhythmic patterns and accents:

- FUNK**: The overall style.
- (H.H.)**: Indicated at the beginning of the first line.
- (STICKS)**: Indicated at the beginning of the first line.
- (SIMILE)**: Indicated at the beginning of the second line.
- (REPEAT AND FADE)**: Indicated at the beginning of the third line.

Akcenty na činel a part hi-haty se označuje křížkem (x). Činel píšeme nad linky a hi-hat do horní mezery. Slovní označení nástroje není na škodu.

Př. 8:

ROCK SHUFFLE

The musical notation is arranged in three systems. The first system shows the Hi-Hat (H.H.) part on a single staff with notes and 'x' marks above them, and the Sticks part on a grand staff with notes in the lower staves. The second system continues the Sticks part and includes a 'FILL' section indicated by a dashed line. The third system shows a 'SIMILE' section with notes and 'x' marks, followed by a section with diagonal slashes and 'ETC.' at the end.

Poznámka: Znaménko pro opakování taktu značí přesné opakování předešlého taktu, nebo více taktů, zatímco užití lomítek a nápis simile označuje stále pokračování předešlého rytmického modelu, s tím, že hráč má větší volnost ve vytváření partu a zároveň může reagovat na hru svých spoluhráčů.

Domácí cvičení:

1/ Napiš swingový doprovod bicích dle svých představ
 2/ takt 15 vyplň a anticipuj takt 16

MELO. SWING

LEAD SHEET

DRUMS

1 2 3 4

C7 F7 C7 G7 C7

L. SH.

DRUMS

5 6 7 8

F7 F#7 C7/G A7(9)

L. SH.

DRUMS

9 10 11 12

D7 G7 C7 A7(9) D7 G7

L. SH.

DRUMS

13 14 15 16

C7 A7(9) D7 G7 C7 C7(=11)

- 1/ Napiš part bicích ve stylu rockové balady
 2/ Bici anticipují třetí dobu v taktích 6, 8, 10, 12, 14 a 15.

ROCK BALLAD
 ♩ = 72 C G/C B^b/C F/C

LEAD SHEET
 (GT.)

DRUMS

1 2 3 4

C G/B B^b F/A C G/B B^b F F/E

LEAD SHEET

DRUMS

5 6 7 8

D^b7 C G D^b7 B^bM^bA7 A^b7

LEAD SHEET

DRUMS

9 10 11 12

D^b7 C G B^b F G

LEAD SHEET

DRUMS

13 14 15

(D.C. REPEAT INTRO AND FADE)

Doplň part bicích:

1/ Vytvoř vlastní samba- fusion groove pro takty 1 - 8

2/ vytvoř specifický rytmus (stop times) v taktech 9 - 12 včetně výplní (fills) v partu bicích nástrojů

(SAMBA-FUSION)
♩ = 120

LEAD SHEET

DRUM SET

Dm7 Dm7 Am7

LEAD SHEET

D. S.

Dm7 Dm7 Am7

LEAD SHEET

D. S.

Gm7 Gm7 Am9

LEAD SHEET

D. S.

Dm7 Dm7 Am7

LEAD SHEET

D. S.

Fmaj7 Ebmaj7 D7sus4 Dbmaj7 C7sus4 A7(9)

LEAD SHEET

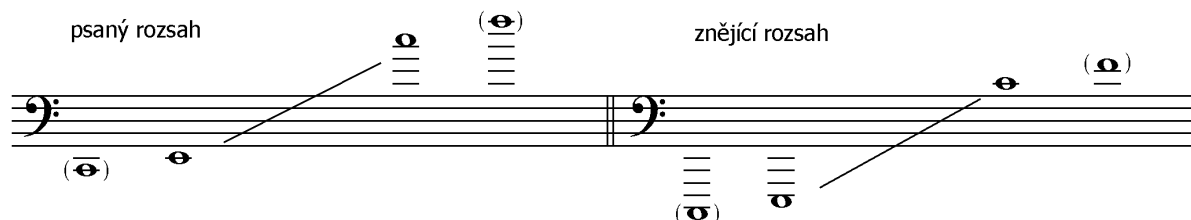
D. S.

Fmaj7 Ebmaj7 D7sus4 Dbmaj7 C7sus4 C7 A7(9)

KONTRABAS, BASKYTARA

I. nástroj:

Kontrabas, baskytara je transponující nástroj. Nástroj zní o oktávu níž, než je psán.

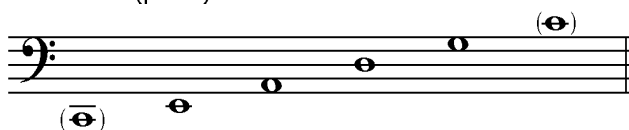

Bas je vždy notován v psaném rozsahu (i v partituře).

Kontrabas má 4 struny, které jsou laděny v kvartách.

Baskytara má 4 struny které jsou laděny v kvartách. Užívají se i 5 a 6 strunné baskytary. U těchto nástrojů bývá přidána spodní struna laděna na C, a přidána vrchní struna na c.

ladění strun (psané)

A. typy nástroje:

- kontrabas:

slovem arco je označení pro hru smyčcem, slovo pizzicato (pizz) označuje hru prsty

- baskytara:

A. pražcová

B. bezpražcová

II. tvorba basového partu – walking bass

- A. Ve středních a rychlých tempech převažuje čtvrtový pohyb.
- B. První nota hraná v basu při změně akordu je zpravidla základní tón. Hraní základního tónu pomáhá upřesnit harmonii. Pokud se hraje obrat akordu nebo kombinovaný akord, užití předepsanou funkční značku v bodě akordické změny (např. C7/Bb nebo G/Db).
- C. Ostatní akordické tóny mohou být užity libovolně, aby byla harmonická funkce vyjasněna. Kvinta akordu je nejběžnější alternativa.
- D. Neakordické tóny bývají užity jako průchody. Tyto neakordické tóny musí postupovat k akordickým tónům chromatickým nebo diatonickým krokem.
- E. Na době před základním tónem akordu užijeme tón, který je spodním nebo vrchním půltónem základního tónu. Může být využit i celotónový postup, ale ve většině případů je lepší půltón – působí jako citlivý tón k základnímu tónu. I když tento citlivý tón není akordickým tónem (vytváří disonanci) bude part basu znít dobře.
- F. Prodlevy a ostinata opakují jeden nebo skupinu tónů, nad nimiž dochází k harmonickému pohybu.

Existuje mnoho variant walking bassu:

- postup krokem
- půltónové postupy k akordickým tónům (1, 3, 5)
- skok mezi základním tónem a kvintou
- skok do oktávy
- opakovaný základní tón

Mnoho basových partů je tvořeno kombinací těchto intervalových variací. Tím se vytváří mnohem zajímavější basový part než při pouhém postupu krokem.

!!! Vyvarujte se skoků do neakordických tónů!!!

Walking bass, který většinou rozkládá akordické tóny, stylisticky tíhne k jazzu 30 let nebo Dixielandu.

Walking bass, ve kterém převažují průchodné tóny zní moderněji, vytváří lineární basovou linku.

III. styl:

Bas pomáhá určit hudební styl. Každý styl (swing, latin, rock, ballad atd.) využívá jedinečných rytmických a melodických spojení tónů. Následující příklady ukazují několik běžně užívaných stylů.

Př. 1:

The musical score is written in bass clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. It consists of seven staves of music. The first staff is an introduction marked 'INTRO' and 'SWING', with chords G M7(b9), C 7(b9), F M7, and Bb7. The second staff begins with a circled 'A' and chord Eb7, followed by D M7(b9) and G 7(b9). The third staff has chords C M7, B M7, Bb M7, and Eb7. The fourth staff has chords Ab7, Ab M7, G M7, Gb7, and Eb/F. The fifth staff has chords Eb/F, D/F, Db/F, C/F, B/Bb, Bb, A/Bb, and Ab/Bb. The sixth staff is marked 'D.C. AL CODA' and ends with a double bar line. The seventh staff is marked 'FINE' and ends with a double bar line. Measure numbers 1 through 17 are indicated below the notes.

Tato ukázka demonstruje:

- V úvodu hraje bas základní akordické tóny v rytmu, který je hrán v celé kapele
- Od písmene A hraje bas swing (neboli kráčející „walking“ bas) ve čtvrtových notách, kromě čtyř rytmických obměn v A6, A10, A12 a A14. Převládající pohyb krokem užívá diatonických i chromatických průchodů.
- V taktech A13-A17 hraje bas základní tóny (označené v akordických značkách) v rytmu který hraje celá rytmika.

Př. 2:

BOSA NOVA

The musical score is written in bass clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. It consists of four staves of music, numbered 1 through 17. The chords indicated above the notes are: Gm7 (measures 1-4), Fm7 (measures 5-8), Eb7sus4 (measure 8), Bb7 (measures 9-10), C7sus4 (measures 11-12), D7sus4 (measures 13-14), D7b9 (measures 15-16), and Gm7 (measure 17). The rhythm is primarily composed of quarter notes and eighth notes, with some syncopation and accents.

Tato ukázka demonstruje:

- V taktech 1-4 zní nejzákladnější basový part bossa nova složený z tečkované čtvrt'ové noty a osminky, a ze specifického střídání základního tónu a kvinty akordu.
- V taktech 5-6 a 13-14 znějí dvě z mnoha obměn basové linky bossa nova, které jsou často hrány v různých latin stylech.
- V taktech 8, 12, 15 a 16 je rytmický model obměněn tak, že bas akcentuje základní akordický tón v rytmu, který hraje celá kapela.

Př. 3:

SAMBA FEEL

Tato ukázka demonstruje:

- V taktech B1-B4 je základní model basu pro sambu v nejčistší formě s výjimkou předjímek. Tento basový part je v podstatě model bossa novy hraný dvakrát rychleji.
- V taktech A1-A4 jedna z mnoha variant samby
- V taktech A7-A8 je sambový model obměněn akcentovaným rytmem celé rytmiky

Protože model samby a bossa novy je identický kromě tempa, samba je zpravidla notována ve 4/4 taktu. Výše uvedená ukázka může být notována takto:

SAMBA FEEL

Abychom se vyhnuli omylu, samba (na 4) se značí 4/4, zatímco samba (na 2) se značí C nebo 2/2.

Př. 4:

Rock

D E D E D

E D E

Př. 5:

Rock

C D E A/E E

E D E A/E E

E D E F# B/F# F#

F# D E F# B/F# F#

F# D E C D

I když je mnoho různých rockových stylů, jsou některé základní elementy, které jsou běžné v různých rockových variacích.

1. V ukázce # 4, je part vytvořen ze základních tónů akordu s výjimkou taktu 8.
2. v ukázce # 5 krátký melodický model, který definuje akordické strukturu, je opakován v rytmickém modelu po celé trvání části aranžmá. Je důležité, aby se basový part doplňoval s partem velkého bubnu.

Př. 6:

COMMERCIAL FUNK

Chords: G Δ 7, F#M7, E M7, D Δ 7, A b 7(#11), G Δ 7, F#M7, F Δ 7, D7sus4, A b 7(#11)

Př. 7:

FUNK-FUSION

Chords: E7, B7sus4, E7, B b 7(#11), E7, B b 7(#11), G/A, B b /A b , F/G, A b /G b , E/D, C b /D b , A/B, C/D, E7, ETC.

I když je mnoho různých stylů funku a funk-fusion, také zde existují základní elementy, které se obměňují.

1. v ukázce # 6 základní tón akordu, s několika výjimkami, je jediným konstrukčním prvkem basového partu.

Poznámka: basový part v rocku užívá osminový rytmus, zatímco ve fonku užívá šestnáctinové dělení. Zatímco rockový part typicky zůstává nebo rytmizuje základní akordický tón, fonkový part je psán řídko s krátkými perkusivními akcenty hranými slapem.

2. ukázka # 7 jak je funk-fusion basový part typicky více členitý rytmicky i harmonicky. Tyto basové linky jsou častokrát nejdůležitějším hudebním elementem a určují charakter celého aranžmá. Funk-fusion basový part často užívá rytmické ostinato, které zůstává neměnné po celou část aranžmá, a do určité míry je synchronizován s partem basového bubnu.

Př. 8:

BALLAD

me

me

Předešlá ukázka demonstruje part balady, ve které je užito rytmus čtvrtka s tečkou – osmina nebo čtvrtka s dvěma tečkami – šestnáctina. Opět užívá pouze základní akordický tón (s možností výplní, krátkých melodických pasáží).

IV. NOTACE BASOVÉHO PARTU (viz předešlé ukázky)

A. HRANÍ ZE ZNAČEK:

Lomítka určují počet dob v taktu, na kterých zní určitý akord. Hráč tvoří svůj part dle svých schopností.

Př. 9:

SWING

me

me

Lomítka s akordickými značkami když chce dát aranžér hráči co největší volnost reagovat na hudbu. Tento způsob je běžný zejména když basista doprovází improvizovaná sóla v různých jazzových stylech.

B. HRANÍ ZE ZNAČEK A SPECIFIKOVANÝCH NOT:

Př. 10:

Bossa Nova

Lomítka a akordické značky mohou být nahrazeny vypsáním partem, když aranžér vyžaduje, aby hráč hrál specifické noty v rytmu, který je společný pro celou rytmickou sekci.

Poznámka: Následující ukázka může být také užita k naznačení občasných harmonických anticipací v basovém partu.

Př. 11:

Swing

C. VYPSANÝ BASOVÝ PART:

V mnoha případech je upřednostňován vypsání part v určitém stylu.

Poznámka: I když mnoho stylů lze hrát na elektrický bas (baskytara) i na kontrabas, některé styly jako např. funk, současný rock a různé latinské styly se zpravidla hrají na baskytaru. Baskytara umožňuje více kytarový způsob hry na nástroj než kontrabas, včetně využití hry palcem (slap).

Domácí cvičení:

- 1/ Napiš "walking bass" složený ze čtvrtkových not
- 2/ Bass dodrží pauzy v taktu 15, anticipuje takt 16 a drží dle dirigentova ukázaní

MED. SWING

F7 B^b7 F7 C^bM7 F7

LEAD SHEET

BASS

B^b7 B^b7 F7/C D7(#9)

GTR.

BASS

G^bM7 C7 F7 D7(#9) G^bM7 C7

GTR.

BASS

F7 D7(#9) G^bM7 C7 F7 F7(#11)

GTR.

BASS

Domáci cvičení:

1/ Napiš basový part ve stylu bossa nova, kromě taktů 7, 8, 14 a 16 kde basový part bude hrát v rytmu melodie.

MED. BOSSA NOVA
 ♩ = 120

System 1 (Measures 1-4):
 Chords: C^{M7}, D^{b7}, C^{M7}, G^{M7} G^{bMAs7}

System 2 (Measures 5-8):
 Chords: F^{M7}, G^{b7}, F^{M7}, B^{b7sus4}

System 3 (Measures 9-12):
 Chords: E^{bMAs7}, A^{M7(b5)} D^{7(b9)}, G^{M7} G^{b7}, F^{M7}, B^{b7}

System 4 (Measures 13-16):
 Chords: E^{bMAs7}, B^{b7sus4}, G^{7/B}, C^{7sus4}, D^{M7(b5)}, G^{7(b9)}

ENDING: (D.C. AL FINE)

Domácí cvičení:

- 1/ Napiš basový part ve stylu rockové balady
- 2/ Bass anticipuje třetí dobu v taktech 6, 8, 10, 12, 14 a 15.

ROCK BALLAD
♩ = 72

The musical score is divided into four systems, each with a 'LEAD SHEET' (Guitar) and 'BASS' staff. The key signature is two sharps (D major) and the time signature is 4/4. The tempo is marked as ♩ = 72.

- System 1 (Measures 1-4):** Chords: D, A/D, C/D, G/D. Measure 4 has a double bar line with a '2' above it.
- System 2 (Measures 5-8):** Chords: D, A/C#, C, G/B, D, A/C#, C, G, G/F#.
- System 3 (Measures 9-12):** Chords: E^{M7}, D, A, E^{M7}, C^{Maj7}, B^{M7}.
- System 4 (Measures 13-16):** Chords: E^{M7}, D, A, C, G, A. Measure 16 has a double bar line with a '4' below it.

(D.C. REPEAT INTRO AND FADE)

Domácí cvičení:

Doplň part basy a bicích:

1/ Vytvoř vlastní samba- fusion groove pro takty 1 - 8

2/ vytvoř specifický rytmus (stop times) v taktech 9 - 12 včetně výplní (fills) v partu bicích nástrojů

SAMBA FUSION
♩ = 120

LEAD SHEET

BASS

DRUM SET

1 2

LEAD SHEET

BASS

D. S.

3 4

LEAD SHEET

BASS

D. S.

5 6

OM7 OM7 AM7

LEAD SHEET

BASS

O. S.

7 8

FMA7 EbMA7 D7sus4 DbMA7 C7sus4 A7(#9)

LEAD SHEET

BASS

O. S.

9 10

FMA7 EbMA7 D7sus4 DbMA7 C7sus4 C7 A7(#9)

LEAD SHEET

BASS

O. S.

11 12

Domácí cvičení:

Doplň basový a bicí part do následující rockové ukázky:

1/ vytvoř basový part vycházející z harmonického rytmu v kytarovém a klávesovém partu

2/ vypiš specifický part bicích

rock $\text{♩} = 144$

KEYBOARD

GUITAR

BASS

DRUM SET

1 2 3 4

(4 TIMES)

A

KEY.

GTR.

BASS

D. S.

5 6 7 8

KEY. **A 17** F G7sus4 Bb C Bb C

GTR. F G7sus4 Bb C Bb C

BASS

D.S.

9 10 11 12

KEY. **2** Bb C Db Eb F

GTR. Bb C Db Eb F

BASS

D.S.

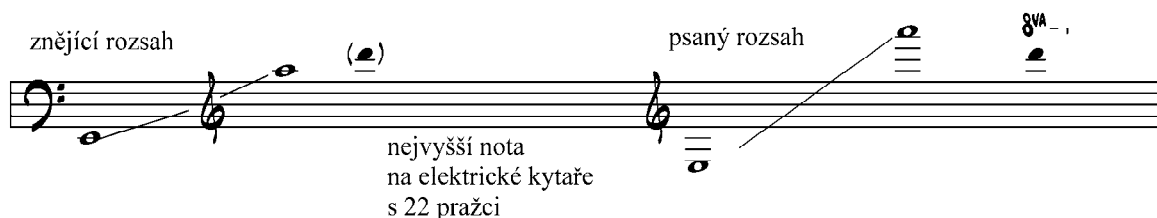
13 14

REPEAT A17 AND FADE

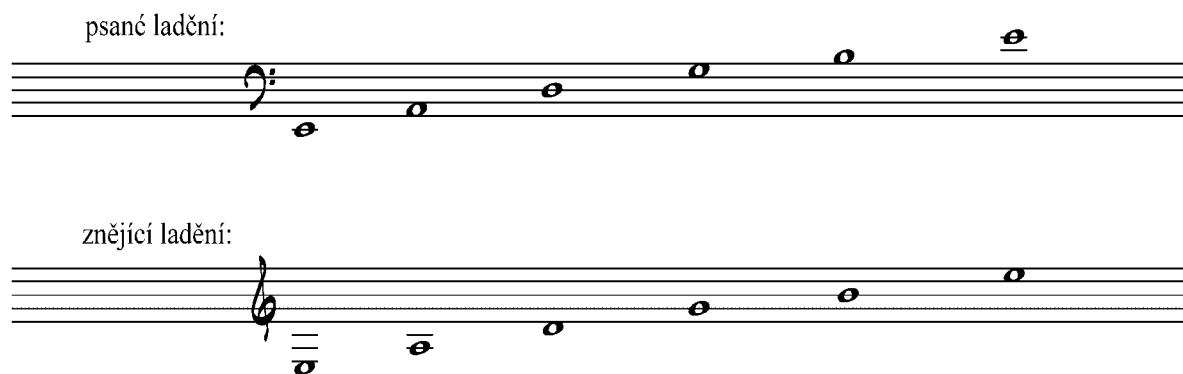
KYTARA

I. nástroj:

Kytara je nástroj transponující. Psaný rozsah je o oktávu výš než znějící.

Kytara se notuje v houslovém klíči. Má šest strun následujícího ladění (alternativní ladění jsou možná, ale méně častá):

12 strunná kytara:

12 strunná kytara má 12 strun následujícího ladění:

A. AKUSTICKÉ KYTARY

1. klasická kytara – s nylonovými strunami
2. 6 strunná akustická kytara – s kovovými strunami
3. 12 strunná akustická kytara – s kovovými strunami

B. ELEKTRICKÉ KYTARY

1. 6 strunná lubová kytara (hollow body) – pro jazz
2. 6 strunná polo-lubová kytara (semi-hollow body) – všechny styly
3. 6 strunná plná (solid body) kytara – pro rock
4. 12 strunná elektrická kytara

II. NOTACE

A. AKORDICKÝ DOPROVOD

1. „comping“ - tvorba harmonického a rytmického doprovodu.
Lomítka určují počet dob každého akordu. Hráč hraje akordy dle citu a vlastního uvážení.

Př. 1:

BOSSA NOVA

Handwritten musical notation for Bossa Nova guitar accompaniment. The notation is in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of two staves. The first staff has four measures with slash notation and chord symbols: Cm7, D7(b9#11), Cm9, Gm7, and GbMaj7. The second staff has four measures with slash notation and chord symbols: Fm7, G7(b9#11), Fm7, and Bb7sus4. The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp, and a 4/4 time signature.

Př. 2:

JAZZ WALTZ

Handwritten musical notation for a Jazz Waltz in 3/4 time. The first staff shows a sequence of chords: Bm7(b5), E7(#9), Am7, and D7(b9). The second staff shows Gmaj7 and F#7(#9). The third staff shows F7 and E13(#9) with a wavy line and "ETC." below it. The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature.

Comping notace užívá aranžér, když chce dát hráči co největší volnost spontánně reagovat na ostatní spoluhráče, a když specifické vedení hlasů a rytmické členění není vyžadováno.

2. hraní akordů v daném rytmu:

Rytmická notace s nožičkami dolů se užívá k naznačení akordických změn hraným ve specifickém rytmu.

Př. 3:

SWING

Handwritten musical notation for a Swing piece in 4/4 time. The first staff shows chords: Am7(b5), D7(b9), Gm7, and Cm7. The second staff shows Cm7, F13, Bbmaj7, Bb7, and Am7(b5). The notation includes a treble clef, a key signature of two flats (Bb), and a 4/4 time signature. The text "REPEAT AND FADE" is written at the end.

Poznámka: akordické značky se píší přímo nad rytmus nebo lomítka, tam kde dochází k harmonické změně.

Př. 4:

LATIN (WITH CHORUS EFFECT)

(REPEAT AND FADE)

Př. 5:

FUNK (HIGH REGISTER PERCUSSIVE COMPING WITH CHORUS EFFECT)

REPEAT AND FADE

Poznámka: Po napsání charakteristického rytmického modelu (patternu) je možno v následujících taktách užít lomítek a označení „simile”. Kytarista tak obměňuje akordy podle stejného rytmického modelu.

Specifický rytmus může být vypsán v kytarovém partu, když aranžér vyžaduje:

1. podpořit rytmus hraný celou rytmikou (nebo)
2. podpořit akordicky harmonickou anticipací melodie (nebo)
3. vytvořit rytmický pattern, který se opakuje v dané části aranžmá.

3. kombinace „comping“ a rytmické notace

Kombinace notace způsobů 1 a 2.

Př. 6:

SWING

E^bMaj7 $Am7(b5)$ $D7(b9)$

$Gm9$ $G^b7(\#11)$ $Fm7$ B^b9 $B^b7(b9)$

(REPEAT AND FADE)

4. specifický rytmus s užitím tlumených akcentů:

(X) označuje rytmický „škrábavý“ zvuk, když hráč hraje trsátkem přes zatlumené struny.

Př. 7:

FUNK (BRIGHT SOUND WITH CHORUS EFFECT)

$Gmaj7$ $F\#m7$ $Em7$ $Dmaj7$ $A7(\#11)$

$Gmaj7$ $F\#m7$ $Fmaj7$ C/D $A7(\#11)$

(REPEAT AND FADE)

5. specifický „lead notes“ (top notes) voicing:

Určená nota a akordická značka nad ní označují, že napsaná nota bude nejvyšší znějící notou hranou v akordu. Je dobré pro upřesnění napsat slovy instrukci o způsobu hraní.

Př. 8:

WITH CHORUS EFFECT
FUNK B^b/C G^m7 A^m7 B^bMA^7 B^b/C

$\frac{1}{2}$ (TOP NOTE OF VOICING)

B^b/E^b D^m7 E^b/F C/D C^b/D^b B^b/C A^b/B^b A/B B^b/C G^m7 A^m7 B^bMA^7

B^b/C C/D B/C $\#B^b/C$ E^b/F F/G A^bMA^7 (ROCK FEEL IN 4)

Specifický „lead note“ (top note) voicing bývá užit v partu pouze když aranžér vyžaduje po kytaristovi:

- podpořit perkusivní nebo držené noty v melodii (zpravidla při absenci dechů)
- podpořit vedení akordů vypsané v ostatních nástrojích rytmiky.

Poznámka: Tento způsob notace se neuzívá při melodických pasážích.

6. specifické vedení hlasů:

Specifické vypsání hlasů se v partu užívá když:

- předešlá notace doprovodu je sporná nebo není adekvátní, jak je přesně part zamýšlen
- aranžér je dobře obeznámen s možnostmi hry na nástroj.

Př. 9:

FUNK (WITH CHORUS EFFECT)

AM7 Eb/F F/G AM7 F/Bb

1 C/D D/E 2 C/E D/E Eb/F F/G C7

D7

F/G Bb/Ab Ab/Bb B/F#

(N.C.) E7(#9)

(TOP NOTE (D.C. AL CODA) OF VOICING)

⊕ Eb/F F/G C/D D/E AM7

(N.C.) - znamená bez harmonie

Poznámka: úzká sazba trojzvuků se v kytarovém partu užívá často.

Př. 10:

(SMOOTHLY WITH CHORUS EFFECT)

ROCK BALLAD D A/D C/D G/D

(REPEAT AND FADE)

Př. 11:

(WITH CHORUS EFFECT)

JAZZ G7sus4 G7 F7sus4 F7

Poznámka: Když se určitá notace rytmicky opakuje bez změny not, užije se tato notace.

7. melodický doprovod (single note accomp.)

Kytarová technika kdy jedna nota nebo lineární myšlenka je hrána při kombinaci znějících a tlumených not. Psané instrukce pomohou vyjasnit způsob hry.

Př. 12:

SHUFFLE (CHORUS)

me (SINGLE NOTE COMPING)

8va B^b7 E^b7

2 C^M7 F7

2 A^b/B^b B^b/C B/C[#] D^b/E^b E^b/F E^b/F

(VOICING) (REPEAT AND FADE)

Tento způsob hry se užívá v taneční a funky hudbě, kde rytmickou skupinu tvoří několik nástrojů, a kdy aranžér dává přednost určité rytmizaci před dalším akordickým doprovodem.

8. „power chords“

kytarová technika, kdy neúplný voicing sestávající ze základního tónu, kvinty a oktávy je hrán v nízké poloze s velkým zkreslením. Psané instrukce pomohou vyjasnit způsob hry.

Př. 13:

Rock (POWER CHORDS WITH DISTORTION)

(REPEAT AND FADE)

Tato kytarová technika se užívá v hard rocku, kdy bas a kytara hrají ve stejném rytmu.

9. single notes and chord voicing:

Hard Rock (POWER CHORDS WITH DISTORTION)

ETC.

Domácí cvičení:

Doplň part kytary a bicích dle následujícího zadání:

1/ V úvodu (intro): napiš kytarový part s určenými notami ve vrchním hlase ("specific lead note voicing")
napiš part bicích s naznačením rytmu ("kick over time") s užitím melodického rytmu jako dechových zanášek

2/ V taktích 5-16: kytara i bicí hrají základní rytmus zahrnující doprovod a/ nebo bicí údery dle potřeby a vhodnosti

3/ v taktích 17-20: kytara doprovází ve shodném rytmu s basou. Bicí hrají stop time figury s basou

SWING
♩ = 100 INTRO $Gm7(b5)$ $C7(b9)$ $Fm7$ $Bb7$

LEAD SHEET

GUITAR

BASS

DRUM

1 2 3 4

A $Ebm7(b5)$ $Dm7(b5)$ $G7(b9)$

LEAD SHEET

GTR.

BASS

D. S.

5 6 7 8

LEAD SHEET

QTR.

BASS

D. S.

9 10 11 12

Chords: C^bM7, C^bM7 B^bM7, E^b7

LEAD SHEET

QTR.

BASS

D. S.

13 14 15 16

Chords: A^bMaj7, A^bM7, G^bM7, G^bMaj7, E^b/F

LEAD SHEET

GTR.

BASS

D. S.

17 18 19 20

E^b/F *D/F* *D^b/F* *C/F* *C^b/B^b* *B^b* *A/B^b* *A^b/B^b*

D.C. AL CODA

(REPEAT IS GOOD)

LEAD SHEET

GTR.

BASS

D. S.

21

E^bMA7

Domáci cvičení:

Následující waltz zaranžuj pro kytaru, bas a bicí.

UP JAZZ WALTZ
♩ = 184

LEAD SHEET

1 **Dm7** 2 **E^bm7** 3 **Dm7** 4 **E^bm7**

GUITAR

BASS

DRUM SET

LEAD SHEET

6 **Fm7** 7 **Gm7** 8 **Fm7** 9 **Gm7**

GTR.

BASS

D. S.

LEAD SHEET

8^bM7 CM7 8^bM7 CM7

10 11 12

LEAD SHEET

F7sus4 E^b7(#11)

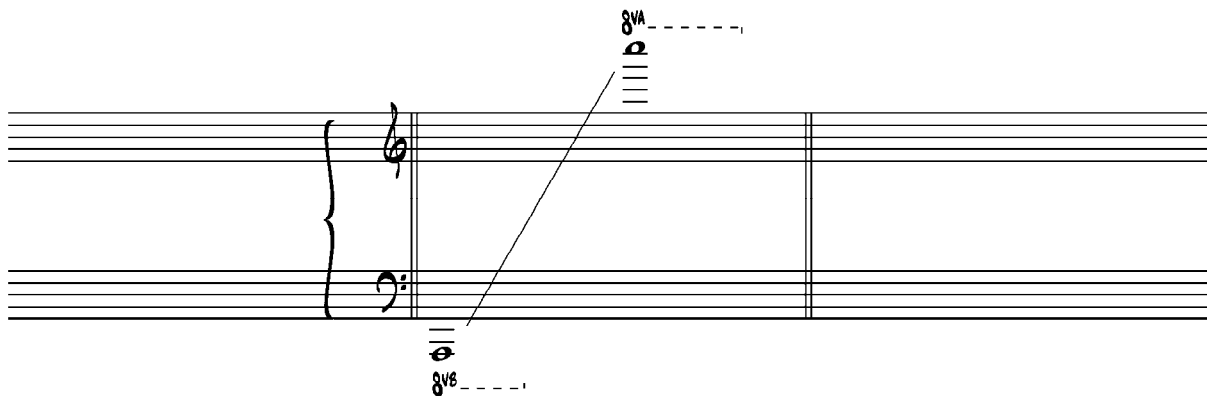
13 14 15 16

KLÁVESOVÉ NÁSTROJE

I. NÁSTROJ:

a. akustické piano

Akustické piano je netransponující nástroj (psaný i znějící rozsah je totožný).

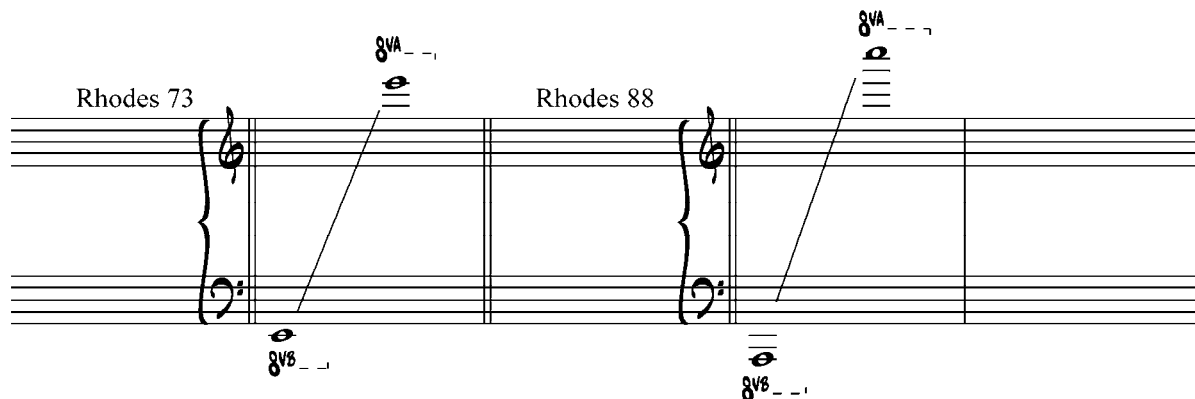

Pravý pedál se užívá k prodloužení tónu po puštění kláves. Užití pedálu je označeno značkou Ped v místě jeho sešlápnutí, a jeho puštění se značí * v místě jeho puštění. Levý pedál tlumí zvuk nástroje.

b. elektrické piano (Fender Rhodes, Wurlitzer)

Elektrická piana jsou přenosné nástroje s rozsahem obdobným jako akustické piano. Elektrická piana mají zpravidla rozsah 73 nebo 88 kláves. Stejně jako u akustického piana mají el. piana pedál k prodloužení tónu.

c. syntetizéry (synthesizers)

1. rozsah:

Všechny syntetizéry jsou nástroje s neomezeným rozsahem. Tohoto rozsahu je docíleno elektronickou cestou.

2. monofonní a polyfonní syntetizéry:

Množství současně znějících tónů je rozdílné nástroj od nástroje. Monofonní nástroj může hrát pouze jeden hlas. Množství hlasů u polyfonních nástrojů je rozdílné podle typu nástroje. Proto je důležité, aby aranžér věděl, pro jaký nástroj píše.

3. pedály:

Všechny syntetizéry mohou využívat pedály k ovládní různých efektů jako je například hlasitost, barva nebo délka tónu.

4. ladicí ovladač – kolečko, ribbon controler (pitch control):

Většina syntetizérů má ovladač, kterým se dá plynule měnit ladění ve volitelném rozsahu směrem nahoru i dolů, popřípadě ovládat vibrato nebo glisando (portamento)

5. ovladače zvuku a speciálních efektů:

Všechny syntetizéry mají různé množství ovladačů, jimiž se mění jednotlivé parametry zvuku. To umožňuje vytvářet zvuky podobné akustickým nástrojům, stejně tak jako vytvářet zvuky úplně nové. Proto musí aranžér do partu napsat přesné instrukce, jaký zvuk si představuje. Následuje několik instruktážních popisů zvuku, které se skládají vždy z popisu zvuku, jeho nasazení a připodobnění, k některému z akustických nástrojů:

- a. zářivý – perkusivní – zvuk žestů
- b. temný- měkký –zvuk violoncella
- c. jasný – perkusivní – zvuk clavinetu
- d. temný – legato – zvuk dřev
- e. zkreslená, kvílivá rocková kytara
- f. temný – perkusivní – zvuk marimby

II. NOTACE PARTU

A. AKORDICKÝ DOPROVOD V JEDNÉ OSNOVĚ

1. Doprovod (obdobně jako u kytary):

Př. 1:

(ACOUSTIC PIANO)
JAZZ WALTZ

Chords: Bm7(b5), E7(#9), Am7, D7(b9), Gmaj7, F#7(#9), F7, Eb7(#9) etc.

2. Hraní akordů ve specifikovaném rytmu (obdobně jako u kytary):

Př. 2:

(ACOUSTIC PIANO)
JAZZ

Chords: Cm7, F7, Cm7, F7, Bbm7, Eb7, Bbm7, Eb7, Cm7, F7, Cm7, F7, Ab/Bb, G7(#9), Ebmaj7, Fm7, Gm7, Abmaj7, Am7(b5), D7(b9), Gm7(b5), C7(b9) etc.

Př. 3:

(OX 7 RHODES SOUND - CHORUS EFFECT)

FUNK SHUFFLE

E^bM7 A^b7 D^bMA7
 $B^b7(b9)$ E^bM7 A^b7 D^bMA7
 $B^b7(b9)$
 (REPEAT AND FADE)

Specifikovaný rytmus může být v klávesovém partu, když aranžér vyžaduje:

- Vytvořit stylistický rytmický model (ex. 2)
- naznačit držené akordy když kytarista hraje rytmizovaný part (ex. 3 takt 1-2, 5-6)
- označit specifický rytmus, který hraje celá kapela (ex. 3, takt 3-4, 7-8)

3. kombinace doprovodu a specifikovaného rytmu (kombinace technik 1 a 2)

Př. 4:

SWING (ACOUSTIC PIANO)

A^bMA7 $D^bM7(b9)$ $G7(\frac{b13}{b9})$
 $m\acute{e}$
 C^bM9 $C\#M7(b9)$ $F\#13(\#9)$ B^bMA7
 $E13$ E^bM7 A^b7
 F^bM7 B^b7 E^b7sus4 E^b9 $A7$ A^bMA7

poznámka: Akordické značky se umísťují přímo nad rytmus nebo lomítka kde se harmonická změna uskuteční.

4. doprovod se specifikovaným melodickým hlasem akordů (obdobně jako u kytary):

Př. 5:

DX7 (BRIGHT, PERCUSSIVE, BRASSY SOUND)

FUNK

(TOP NOTE OF VOICING)

(REPEAT AND FADE)

5. vypsáný part:

vypsáný part se užívá když:

- výše uvedené způsoby notace nemohou adekvátně vyjádřit aranžérový představy
- vedení hlasů nelze vyjádřit pouze akordickými značkami
- různé hudební styly vyžadují specifický styl hraní

Př. 6:

DX7 (CLAVINET SOUND)

FUNK

(AM7) (Eb/F) (F/G) (AM7) (F/Bb) (C/D) (D/E)

(C/D) (D/E) (Eb/F) (F/G) (C7) (C7) (C7)

(C7) (C7) ETC.

poznámka: akordické značky v závorkách jsou pouze pro informaci

B. AKORDICKÝ DOPROVOD VE DVOU OSNOVÁCH

Notace ve dvou osnovách je zpravidla v houslovém a basovém klíči, popřípadě někdy ve dvou identických klíčích. Tato notace se užívá když:

- doprovod v pravé ruce a basový part v levé ruce hrají současně
- specifické vedení hlasů vyžaduje obě ruce
- jeden hráč hraje na více klávesových nástrojů najednou
- melodie v pravé ruce a doprovod v levé ruce je hrán současně
- aranžmá bude vydáno tiskem

Následující dvě ukázky demonstrují specifické vedení hlasů v pravé ruce a basový part levé ruky, které jsou hrány současně.

Př. 7:

(ACOUSTIC PIANO)
LATIN

(Bm7) (E7) (Am7) (D7)

(Dm7) (G7) (Cmaj7) (C#7) (F#7)

(REPEAT AND FADE)

Př. 8:

DX7 (BRIGHT CLAVINET SOUND)

(B \flat M9) (E \flat 9)

(C \flat M9) (F9)

Ab/B \flat B \flat /C C \flat /D \flat D \flat /E \flat E \flat /F E \flat /F

(TOP NOTE OF VOICING)

Poznámka: Změna ze dvou na jednu osnovu (a opačně) by měla být provedena vždy na novém řádku partu.

Následující part piana zapsaný v jedné osnově může být zaranžován do dvou osnov pro tištěný part.

Př.9a:

(ACOUSTIC PIANO)

SWING

A \flat M7(b9) D7 \flat 9 G \flat M9 C \flat 13

C \flat M9 F13 B \flat A \flat B \flat 13 A \flat M7(b9)

Př.9b:

(ACOUSTIC PIANO)

SWING

Chords: A m7(b5), D7(b9), G m9, C13, C m9, F13, Bb m9, Bb13, A m7(b5)

Poznámka: Pokud je rozpětí hlasů každé ruky oktáva nebo menší, bude part hratelný bez ohledu na velikost ruky hráče.

Dvě následující ukázky demonstrují part pro více klávesových nástrojů, na které hraje jeden hráč zároveň.

Př. 10:

ROCK BALLAD

(OX7 - B3 SOUND)

Chords: D, A/D, A m7/D, G/D, C, G/B, F, G

Př. 11:

LATIN (DX7 - DARK HORNS SOUND)

(ACOUSTIC PIANO)

$F\#MA7$ $E\flat MA7$

$Dm7$ $D\flat7$ $C7sus4$ $D\flat MA7$ $E\flat MA7$

Závěrečné cvičení:

1. Rytmicky uprav danou melodii ve stylu, který je napsán v lead sheetu a napiš jí do druhé osnovy
2. Zaranžuj vlastní verzi dané melodie pro kytaru, akustické piano, bas a bicí
3. Melodii ve tvém aranžmá bude hrát kytara (popřípadě ji může hrát některý z dechových nástrojů).

lead sheet

C m7 *A^bΔ7* *B^b7sus4*

tvoje melodie

Gtr.

piano

Bass

Dr.

10 11 12 13

Detailed description: This block contains a musical score for measures 10 through 13. The lead sheet part is in the key of B-flat major (two flats) and 4/4 time. Measure 10 starts with a whole note chord of C minor 7 (Cm7). Measure 11 contains a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a quarter note G4. Measure 12 starts with a whole note chord of A-flat major 7 with a sharp 9 (AbΔ7). Measure 13 contains a whole note chord of B-flat 7 with a suspended 4th (Bb7sus4). The other parts (tvoje melodie, Gtr., piano, Bass, Dr.) are blank staves.

swing

E^bm7 *A^b7* *D^bΔ7* *G^b7sus4*

lead sheet

tvoje melodie

Gtr.

piano

Bass

Dr.

14 15 16 17

Detailed description: This block contains a musical score for measures 14 through 17. The lead sheet part is in the key of B-flat major (two flats) and 4/4 time, marked with a swing feel. Measure 14 starts with a whole note chord of E-flat minor 7 (Ebm7). Measure 15 contains a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a quarter note G4. Measure 16 starts with a whole note chord of D-flat major 7 with a sharp 9 (DbΔ7). Measure 17 contains a whole note chord of G-flat 7 with a suspended 4th (Gb7sus4). The other parts (tvoje melodie, Gtr., piano, Bass, Dr.) are blank staves.

lead sheet

F m7(b5) Bb7(b9) Eb7sus4 G 7#5^{b9}

tvoje melodie

18 19 20 21

Gtr.

piano

Bass

Dr.

18 19 20 21

latin

C m7 AbΔ7 F m7 G 7#5^{b9}

lead sheet

tvoje melodie

22 23 24 25

Gtr.

piano

Bass

Dr.

22 23 24 25

lead sheet

Chords: C m7, A^bΔ7, B^b7sus4

measures: 26, 27, 28, 29

Instrument parts: tvoje melodie, Gtr., piano, Bass, Dr.

lead sheet

Tempo: *swing*

Chords: E^bΔ7, E^bm7, A^b7, D^bΔ7, D^b7, G^b7

measures: 30, 31, 32, 33

Instrument parts: tvoje melodie, Gtr., piano, Bass, Dr.

lead sheet

Chords: A^b/B^b G/B B^b/C D m7(b5) G7(b9) C m9

42 43 44 45

Dr.

lead sheet

Chord: C m11

Fine

46

Dr.

INSTRUMENTACE

Předpokladem účasti studentů v tomto kurzu je, že již zvládly aranžování pro rytmickou skupinu. Ke znalostem psaní pro rytmickou skupinu přidáme psaní pro trubku, trombon, alt, tenor a baryton saxofon. Všechny těchto znalostí bude pak využito pro zpracování úkolů a projektů souvisejících s tímto kursem. Základ těchto znalostí bude ozřejmen na následujících stránkách. Omezení a doporučení, která zde budou uvedena, se týkají nástrojů hráčsky zvládnutých na dobré úrovni. Hráči, kteří zvládají nástroj excelentně, nebo které lze zařadit mezi virtuózy, dokážou zmínované problémy obejít. Hráči, jejichž schopnosti jsou podprůměrné, budou pravděpodobně nepříznivě ovlivněni nástrojovými zvláštnostmi. Existuje mnoho nástrojů, kterým se zde nebudeme věnovat. Nástroje obsažené v tomto kurzu dávají studentům dostatek příležitostí vyzkoušet si harmonizaci a techniky vedení hlasů, které jsou v těchto skriptech obsaženy. Je dobré, když student, který se vážně zajímá o aranžování, získá alespoň základní schopnost hraní na nástroje, pro které bude psát. Informace získané studiem hry na nástroj mají pro aranžéra nesmírnou hodnotu. Nic nenahradí alespoň částečnou znalost hry na nástroj, a umožňuje to psát inteligentně pro daný nástroj.

aliquotní řada tónů

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Trubka

Trubka patří do skupiny dechových žesťových nástrojů. V jazzu a popu se zpravidla užívá Bb trubka. Je to transponující nástroj, vyžadující transpozici o celý tón výš.

Př.: I

Znějící

atd.

Transponováno

Předznamenání v partu pro Bb trubku musí být také transponované. Toho jednoduše docílíme, když k netransponovanému předznamenání přidáme dva křížky, popřípadě ubereme dvě b.

Př.: II

Znějící

atd.

Transponováno

V partituře „in C“ je hudba psaná pro trubku Bb ve znějící poloze. V transponované partituře je part zapsán transponovaně. Když je opisován trumpetový part z partitury „in

C¹, musíme ho přetransponovat. Když je trumpetový part opisován z transponované partitury opišeme ho, jak je napsán, bez dalšího transponování. Na trubku se pomocí tří ventilů mění výška tónu tvořeného pomocí nátisku na nátrubku. Hudba pro trubku je vždy notována v houslovém klíči.

Rozsah

Trubka

Slabý, neprubojný obtížná kontrola mp - mf	jasný, plný snadná kontrola pp - ff	jasný, zářivý mf - ff	ostrý, pronikavý (rozsah první trubky) mf - ff
--	---	--------------------------	--

Plné hlavičky not ● označují optimální rozsah nástroje

Následující popis se vztahuje na otevřenou trubku (bez dusítka). Využití různých dusítek, jejich vliv na **barvu**, rozsah, dynamiku a použitelnost bude probíráno později. Čísla mezi dvěma * se vztahují k jednotlivým částem rozsahu uvedeným v následujícím příkladu.

1 Tato část rozsahu je zpravidla označována jako temná, nadýchaná. Tvorba tónu je obtížná, intonace může být problematická. Přesto, když dobrý hráč užije tento registr, může být zvuk teplý, příjemný. Nedoporučuje se psát legatové skoky směrem dolů do tohoto registru, ale opačným směrem do *2* jsou možné. (Varování na omezení skoků se týká hraní legato, jak je uvedeno v př. IV. Jestliže první nota skoku je staccato, nebo jsou dvě noty odděleny pauzou, není třeba věnovat tomuto omezení pozornost.)

Výdrž je problematická

Dynamický rozsah: p ... mp

2 Toto je běžně užívaný spodní rozsah trubky. Tón je čistý a sytý, i když spodní tři půltóny mohou mít charakter *1*.

Pojivost s dalšími nástroji je vynikající.

Skoky do této polohy jsou snadno proveditelné.

výdrž not není problém

Dynamický rozsah: pp ... ff

3 toto je přechod mezi ***2*** a ***4***, který může být považován za rozšíření obou oblastí. Zde může být zvuk trubky jasnější, nebo může zůstat sytý. Skoky do i z ***3*** jsou bezproblémové, ale ty které ***3*** obkružují (jak je uvedeno v př. IV) mohou působit potíže.

Př.: IV

Výdrž není problém.

Dynamický rozsah: (pp) p ... ff

4 toto je vrchní rozsah trubky při psaní pro malé skupiny, zvláště když další nástroje jsou psány harmonicky pod trubkou. Zvuk je čistý a jasný.

Směrem nahoru z této oblasti je prakticky nemožné, aby byl zvuk trubky krytý jiným nástrojem. Z tohoto důvodu je užíván pouze jako vedoucí (lead) hlas, nebo ke hraní harmonie pod jinou trubkou. Výdrž závisí na individuální schopnosti hráče, zejména na jeho schopnosti kontrolovat proud vzduchu. V každém případě je toto náročný registr. Vyhnete se jeho užití, pokud schopnosti hráče nejsou na profesionální úrovni. Ani ve vhodné situaci nepište v tomto rozsahu delší úsek než 16 taktů. Před hraním v tomto registru je dobré nechat v partu před a po hraní několik volných taktů. Skoky do a z tohoto registru jsou možné.

Dynamický rozsah: mf ... ff

5 tato oblast je horní konec rozsahu průměrných profesionálních bigbandových hráčů na 1. trubce. Zvuk je velmi silný a jasný. Při psaní v tomto registru je dobré, když aranžér podpoří trubku ve spodních hlasech.

Výdrž je závislá na úrovni hráče. Osm taktů hraní v této poloze může být dost náročné. Mějte na mysli, že delší úsek zvuku vysokých žesťů v jedné pasáži nemusí být tím nejzajímavějším.

Rozsah ***3***, ***4*** a ***5*** je zpravidla užíván pro orchestrální chorus nebo jinou ansámblovou část. Taková část by neměla přesahovat 16 taktů, přibližně 8 taktů by se mělo pohybovat v ***5***. Skoky mezi ***5*** a ***4*** oběma směry jsou použitelné pro velmi zkušené 1. trumpetisty.

Dynamický rozsah: (f...) ff

6 toto je rozšíření polohy ***5*** pro prvního hráče se schopností hrát výš než je běžné. Hraní v této poloze se nedoporučuje déle než několik taktů. Může být užito na vrcholech, nebo pro překvapující efekty. Poskytněte hráči dostatek času před a po užití tohoto rozsahu. Zvuk je ostrý, pronikavý ale účinný když je příhodně napsán a hrán. Neužívejte ***6*** pouze proto, že máte hráče, který je schopen hrát tak vysoko. Měl by být vždy hudební důvod k užití tohoto registru!

Skoky do ***6*** z ***5*** a z vrchní části rozsahu ***4*** jsou možné, ale riskantní. Postup krokem je jistější. Skoky dolů z ***6*** jsou relativně obtížné.

Dynamický rozsah: ff

7 od této noty nahoru je hra doménou specialistů na vysoké tóny, někdy označovaných jako „pískáči“. Tato oblast je zřídka užívána v notaci. Když je v ní part napsán, musí si aranžér uvědomit, že se vystavuje velkému riziku.

7 se většinou v rozsahu neužívá, protože je většinou nepoužitelný. Nejeftektivnější psaní v *7* je hraní melodie v několika oktávách. Zpravidla je toto napsáno jako možnost volby pro 1. trumpetistu (písače). Part je psán o oktávu níž a je označen „8va if possible“. Když se hráč cítí schopen, může tento part zahrát ve vrchní poloze, jinak hraje, jak je psáno.

Mistrovští specialisté na vysoké tóny (jako byl Cat Anderson) jsou někdy povzbuzováni k improvizaci ve vysoké poloze nad kapelou, která hraje vypsané party. Pokud chcete slyšet tento způsob hry, poslechněte si některou z nahrávek Duke Ellingtona.

Dusítka

Umístění dusítka do roztrubu nástroje změní zvuk trubky. Může také způsobit snížení dynamické úrovně zvuku. Hlavním důvodem užití dusítek ale je získání odlišné barvy nástroje. Ačkoliv bylo vymyšleno mnoho druhů dusítek, my se zaměříme pouze na dvě z nich. Jsou v současnosti nejužívanější v sólovém nebo souborovém hraní. Je nutné věnovat pozornost různým zvukům vytvářeným trubkou s dusítkem. Poslouchejte živé hraní i nahrávky. Pouze touto cestou získáte dostatek zkušeností s jejich zvukem, abyste je mohli využít při svém psaní. Všechna dusítka způsobují potíže v okrajových oblastech rozsahu nástroje. Dusítka mají také negativní dopad na výdrž při hraní. Proto, když píšete pro trubku s dusítkem, užívejte především rozsahy *2* a *3*. Pokud je tento doporučený rozsah dodržen riziko špatné intonace, dynamická nedostatečnost a obtížná tvorba tónu budou značně omezeny.

Harmon mute

Dusítko zvané Harmon má pohyblivou stopku, která může být různě použita k úpravě zvuku.

Jsou tři možnosti užití: 1. plně zasunutá, 2. povytažená a 3. vyndaná. Dusítko Harmon snižuje hlasitost trubky více než ostatní dusítka. Největší snížení hlasitosti nastane, když stopku vyndáme. Vytažením stopky docílíme pronikavého zvuku.

Dynamický rozsah: pp ...mp (mf)

Hra s tímto dusítkem se označuje (1) „Harmon mute, stem in“, nebo (2) „Harmon mute, stem extended“, nebo (3) „Harmon mute, no stem“. (Někteří aranžéři používají „stem out“ namísto „no stem“, toto označení může být ale mylně vysvětleno, že má být stopka vytažená.)

Minimálně 4 takty pauzy ve středním tempu je zapotřebí, aby hráč mohl nasadit Harmon do roztrubu nástroje. Mějte na mysli fakt, že takty s pauzami dávají hráči možnost si odpočinout a upravit nástroj před dalším hraním. Je třeba počítat alespoň se 2 takty ve středním tempu k vyndání dusítka.

Cup mute

Užití cup (šálek) dusítka je pro hráče snazší než Harmon. Hlavní důvod je, že cup způsobuje méně interferencí vzduchového proudu, čehož důsledkem je lepší intonace a poněkud širší použitelný rozsah. Dynamický rozsah pro cup dusítko je také širší než u Harmon.

Poskytněte dostatek času na vsunutí dusítka do nástroje (4 takty jsou dostačující kromě velmi rychlých temp). Dva takty stačí k vyndání dusítka z nástroje.

Dynamický rozsah: pp ... mf (f)

Tenorový trombon

Na tomto netransponujícím nástroji se tón tvoří proudem vzduchu v nátrubku. Výška tónu se mění snižováním poloh snížce. Některé tenorové trombony se stavějí s „F klapkou“ (kvartou), pomocí které se rozšiřuje spodní rozsah. V tomto kurzu se nebudeme zabývat nástrojem s F klapkou.

Polohy nástroje

Tabulka poloh pomůže studentům vyvarovat se problémům v souvislosti mezi polohou a tvořeným tónem. Sedmá poloha (v tabulce VII) vyžaduje úplné vytažení snížce; v první poloze (I) není snížec vůbec vytažen.

Př.: I

The image shows two staves of musical notation. The top staff contains notes for positions III, II, I, VII, VI, V, IV, III, II, I, VII, VI, V, IV, III, II, I. The bottom staff contains notes for positions V, IV, III, II, I, IV, III, II, I, III, II, I. The notes are marked with position numbers above them.

Pozn.: Všechny noty nad rozsah uvedený v této tabulce jsou dosažitelné v první poloze.

Technicky náročné pasáže by neměly být psány pro trombon, pokud jsou polohy vzdálenější než IV poloha. Nejlepší rozsah pro takové pasáže je od C1 nahoru, protože v této části není zapotřebí použít nižší než III polohu. Ve V, VI a VII poloze je hra pomalejší a manipulace se snížcem je nešikovná.

Rozsah

Tenorový trombon

The image shows a single staff of musical notation with notes marked as 'psaný i znějící' (written and sounding) and 'plné hlavičky not' (full note heads). The notes are marked with position numbers above them.

pedálové tóny	tyto tóny nejsou hratelné bez kvart.klapky	temný, široký	soustředěný	jasný, melodický expresivní	ostrý	pronikavý
p - mf		p - f	pp - ff	pp - ff	mp - ff	ff

Plné hlavičky not ● označují optimální rozsah nástroje

Následující popis se týká otevřeného nástroje (bez dusítka). Čísla mezi dvěma * se vztahují k jednotlivým částem rozsahu uvedeným v následujícím příkladu. (Př.:II)

Př.: II

The image shows musical notation for seven different ranges of a trombone, labeled *1* through *7*. The notation is presented in two systems. The top system uses a bass clef (C2) and the bottom system uses a soprano clef (C4). The notes are as follows: *1* (Bb1, Bb2), *2* (Bb2, Bb3), *3* (Bb3, Bb4), *4* (Bb4, Bb5), *5* (Bb5, Bb6), *6* (Bb6, Bb7), and *7* (Bb7, Bb8). The notes are connected by lines, indicating a scale or sequence of notes. The *5*, *6*, and *7* ranges are marked with an asterisk and a number, suggesting they are less common or more difficult to play.

Poznámka: V některých hudebních stylech se užívá tenorový klíč, aby byl snížen počet pomocných linek při psaní ve vysoké poloze. Tenorový klíč se ale neužívá v jazzové nebo populární hudbě.

1 Toto je oblast „pedálových tónů“, která se využívá ke zvláštním efektům a měla by být používána jen zkušenými aranžéry.
Dynamický rozsah: pp ... mf

POZOR důležité: mezi pedálovým Bb v *1* a E v *2* je mezera v trombonovém rozsahu. Rozsah mezi H (půltón nad pedálovým Bb) a Eb (půltónu pod E v *2*) nelze hrát na nástroj bez „F klapky“ (kvarty).

2 Toto je spodní část normálního rozsahu trombonu. Dobří hráči docílí docela silný zvuk v tomto rozsahu; méně schopní hráči mívají potíž intonačně trefit tón, zejména v delších polohách snižce. Je lépe nepsat skoky směrem dolů do tohoto rozsahu, ale přiměřené skoky směrem vzhůru do *3* jsou možné.
Výdrž je problémem, protože je závislá na proudu vzduchu. Tvorba a držení tónu v tomto rozsahu vyžaduje mnoho vzduchu.
Dynamický rozsah: pp ... mf

3 toto je dobrá hluboká poloha, zejména od d nahoru. Polohy jsou dobře hratelné, pojivost je vynikající. Je lepší nepsat skoky do tohoto rozsahu, ale přiměřené skoky vzhůru do *4* jsou možné.
Výdrž není problém.
Dynamický rozsah: pp ... mf (f)

4 Toto je nejjistější a nejužívanější rozsah nástroje. Zvuk je čistý a spolehlivý; pojivost je vynikající. Technické vybavení je nejlepší, protože není využívána delší než IV poloha, tóny se lehce a přesně nasazují. Skoky oběma směry v tomto rozsahu se hrají pohodlně, stejně jako mezi *4* a *5*.
Výdrž není problém.
Dynamický rozsah: pp ... ff

5 toto je vrchní rozsah použitelný pro psaní v malých kapelách. Zvuk je velmi zářivý a jasný, ale pojivost může být problémem, když trombon hraje vedlejší hlas v nižší dynamice než mf.
Jak bylo výše uvedeno, přiměřené skoky mezi *5* a *4* jsou snadno proveditelné.
Výdrž je závislá na konkrétních možnostech hráče. Toto je náročný registr: vyhněte se jeho užití déle než 16 taktů. Před i po hraní v této poloze je lepší ponechat několik taktů volných.
Dynamický rozsah: (mp) mf ... ff

6 toto je vrchní rozsah pro bigbandové psaní. Jeho spolehlivé využití vyžaduje excelentní hráče. Nezkušený aranžér by se měl vyhnout rozsahu nad *5*. Když je rozsah *6* použit v malé skupině je zpravidla využit v hlasitých unisonech.
Skoky mezi *6* a *5* v obou směrech jsou dobře zvládnutelné pouze vynikajícími hráči. Hraní v tomto rozsahu by mělo trvat pouze několik málo taktů.

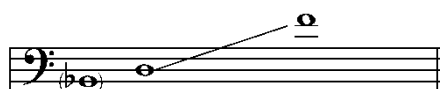
Zvuk je velice silný, poněkud tenčí než v nižších polohách. Výdrž je rozhodně problém. Hraní v této poloze by mělo být krátké a ohraničené odpovídajícím množstvím pauz. Dynamický rozsah: (f ...) ff

7 Od této noty výš je hraní doménou hráčů kteří mají obzvláště dobře rozvinutý a velký horní rozsah. Tento rozsah je exkluzivně užíván pouze v improvizovaných sólech. Aranžér by se této poloze měl úplně vyhnout. Dynamický rozsah: f

Dusítka

Umístění dusítka do roztrubu nástroje změní zvuk nástroje. Může také dojít k omezení dynamiky zvuku; hlavním důvodem užití však je změnit barvu zvuku nástroje. Přestože bylo vytvořeno mnoho různých typů dusítek, tato lekce se bude zabírat pouze jedním z nich – CUP MUTE.

Př.: III

Poslechněte si živá vystoupení, nebo nahrávky s použitím dusítka na trombon. Jedině tak získáte dostatečné zkušenosti se zvukem pro využití při vašem aranžování. Všechna dusítka přinášejí potíže při využití v extrémních oblastech rozsahu nástroje. Mohou mít také negativní vliv na výdrž. Z toho důvodu jakékoliv psaní pro trombon s dusítkem ve cvičeních v tomto kurzu je omezen na rozsah ukázaný v Př. III. Jediné dusítko dnes běžně užívané v malých skupinách je CUP MUTE. Cup mute je cenné, protože umožňuje využívat celou šíři dynamických změn. V závislosti na registru a dynamické úrovni umožňuje dusítko mnoho variací zvuku od měkkého až po ostrý, pronikavý.

Je potřeba počítat se čtyřmi takty pauz ve středním tempu pro nasazení dusítka, a stejně tak čtyřmi takty pro vyjmutí dusítka. Důvod proč je u trombonu doporučena delší doba pro vyjmutí dusítka než je požadováno u trubky je ten, že na trombon nelze hrát pouze jednou rukou. Trumpetista po vyjmutí dusítka z roztrubu může pokračovat pouze pravou rukou ve hře na ventily, zatímco levou rukou může dusítko odložit. Trombonista musí nejprve dusítko odložit, než může dále pokračovat ve hře. Dynamický rozsah: pp ... mf (f)

Všeobecné informace o saxofonech

- Všechny saxofony jsou členy dřevěných/ plátkových dechových nástrojů.
- Na saxofonech se pomocí klapky mění výška tónu v závislosti na nátisku a proudu vzduchu.
- U saxofonů nejsou takové problémy s výdrží jako u žesťových nástrojů. Zvuk je tvořen rozvibrováním plátku proudem vzduchu. Požadavky na svaly, které kontrolují nátisk, jsou pro saxofonisty méně namáhavé než pro hráče na žesť, kteří vytvářejí zvuk vibrací rtů. To neznamená, že saxofonisté mohou hrát neúnavně skrz celé aranžmá. Rty saxofonistů si zaslouží občas pauzu, stejně jako posluchačovi uši.
- Ačkoliv jsou prstoklady na všech saxofonech stejné, schopnost hrát na jeden (např. alt sax) nemusí být stejná u jiného (např. baryton sax). Hráč schopný střídat hru na různé saxofony musí věnovat čas pochopení odlišnosti barvy a technických možností u různých druhů saxofonů.

Alt saxofon Eb alt saxofon je transponující nástroj, který vyžaduje, aby hudba pro něj byla psána o velkou sextu výš, než zní (Př. I)

Př.: I

Znějící

atd.

Transponováno

Předznamenání v partu alt saxofonu musí také být transponováno. Jednoduše to můžete provést přidáním tří křížků k předznamenání, nebo ubráním tří béček (Př. II)

Př.: II

Znějící

atd.

Transponováno

Ve „znějící partituře“ (v C hlase) je alt saxofon notován ve znějící poloze. V „transponované partituře“ je notován transponovaně. Když je part alt saxofonu rozepisován ze „znějící partitury“ je třeba part transponovat, tak jak bylo uvedeno výše. Když je part alt saxofonu rozepisován z „transponované partitury“ opíše se tak, jak je napsán v partituře, bez dalšího transponování.

Hudba transponovaná pro alt saxofon se vždy píše v houslovém klíči, ať v partituře nebo v jednotlivých partech. Ve „znějící partituře“ může být někdy užito basového klíče pro extrémně nízkou polohu, ale většinou se používá houslový klíč.

Rozsah

Alt saxofon

psaný

znějící

některé altky mají F# klapku

ostrý, houkavý zvuk
obtížná kontrola
f

bohatý - ztenčuje se
p - f

jasný - zjasňuje se
pp - ff

tenký, ječivý
mp - f

Plné hlavičky not • označují optimální rozsah nástroje

Čísla mezi dvěma * se vztahují k jednotlivým částem rozsahu uvedeným v následujícím příkladu (Př. III)

Př.: III

The image shows two staves of musical notation. The top staff, labeled 'Znějící', is in bass clef and shows a scale of notes from B2 to G3. The bottom staff, labeled 'Transponováno', is in treble clef and shows the same scale transposed up an octave, from B3 to G4. Vertical dashed lines connect corresponding notes between the two staves. The notes are labeled with asterisks and numbers: *1* through *7*.

1 čtyři noty tohoto rozsahu jsou velmi těžko kontrolovatelné, zejména ve slabší dynamice než f. Zvuková kvalita v tomto rozsahu je spíše nehudební „houkání“ pokud na nástroj nehraje zkušený hráč.

Pojivost s ostatními nástroji je slabá

Skoky dolů do *1* jsou obtížně proveditelné, ale skoky z *1* do *2* nebo *3* jsou docela snadné ve vhodné hudební situaci. Technická pohyblivost je obtížná. Pouze zkušený aranžér může využít tuto oblast rozsahu.

Dynamický rozsah: (mf) f ... ff

2 tato silná, spolehlivá nízká oblast rozsahu alt saxofonu nabízí vynikající harmonickou a melodickou podporu ve voicingu dřev, nebo kombinovaném voicingu dřev a žestů.

Pojivost je dobrá

V psaných sólech se užívá zřídka, ale při improvizaci občas hráči využívají bohatý zvuk v této oblasti. Skoky mezi *2* a *3* v obou směrech jsou snadno proveditelné. Logické skoky vzhůru z *2* do *4* jsou také snadné, skokům směrem dolů do *2* je lépe se vyhnout.

Dynamický rozsah: (pp) p ... ff

3 tato oblast je rozšířením *2*. Hlavní rozdíl je, že *3* nemá dost silný hluboký zvuk charakteristický pro *2*. V *3* je také snazší hrát v extrémně slabé dynamice. Tato oblast je nejlepší pro hraní „šustivým, šeptavým“ tónem. Tato oblast je spodním rozsahem užívanou ve většině psaných sólových partů.

Pojivost je vynikající.

Dynamický rozsah: pp ... ff

4 v této oblasti se zvuk stává jasnější než v nižších oblastech, ale stále zůstává silný a plný.

Pojivost je velmi dobrá

Skoky mezi *4* a *5* oběma směry nejsou problémem pro schopného hráče.

Dynamický rozsah: pp ... ff

5 toto je nejjasnější, nejzářivější oblast rozsahu alt saxofonu. Je čistým a zpěvným rozšířením *4* i když může být poněkud tenčí ve zvuku. Jak lze předpokládat, podle toho co již bylo řečeno, nejlepší rozsah pro psaná sóla a sólové party se skládá z *3*, *4* a *5*.

Pojivost a intonace může přinášet problémy u vrchních dvou půltónů.

Dynamický rozsah: (pp) p ... ff

6 tuto oblast tvoří vrchní tři půltóny běžně uváděného rozsahu nástroje. Zvuková kvalita je jasná, zářivá, ale zdatelně tenčí než *5*. Dobrá intonace vyžaduje zkušeného hráče. Technické možnosti jsou obdobně problematické jako *1*. Nezkušený aranžér by se této oblasti měl raději vyhnout.

Dynamický rozsah: (pp) p ... f (ff)

7 toto je počátek altissimo registru (přefuky). Noty od tohoto tónu směrem vzhůru již nejsou součástí základního rozsahu nástroje; docílí se jich pomocí speciálních hmatů, které mohou být rozdílné u každého hráče i nástroje. Tyto tóny vyžadují také zvláštní nátisk.

I zkušenější aranžéři píší v tomto rozsahu jen výjimečně, protože je nepředvídatelná kvalita zvuku, jeho ladění a technické možnosti. *7* je zpravidla využíváno v improvizovaných sólech.

Pojivost je slabá

Dynamický rozsah: mf ... ff

Tenor saxofon

Bb tenor saxofon je transponující nástroj, který vyžaduje, aby hudba pro něj byla psána o velkou nónu (oktávu a velkou sekundu) výš než zní (Př. I)

Př.: I

Znějící

Transponováno

Předznamenání v partu tenor saxofonu musí také být transponováno. Jednoduše to můžete provést přidáním dvou křížků k předznamenání, nebo ubráním dvou béček.

Př.: II

Znějící

Transponováno

Ve „znějící partituře“ (v C hlase) je tenor saxofon notován ve znějící poloze. V „transponované partituře“ je notován transponovaně. Když je part tenor saxofonu rozepisován ze „znějící partitury“ je třeba part transponovat, tak jak bylo uvedeno výše. Když je part tenor saxofonu rozepisován z „transponované partitury“ opíše se tak jak je napsán v partituře, bez dalšího transponování.

Hudba transponovaná pro tenor saxofon se vždy píše v houslovém klíči, ať v partituře nebo v jednotlivých partech. Ve „znějící partituře“ může být někdy užito basového klíče pro hlubší polohu, a pro vyšší polohu se užívá houslový klíč.

Rozsah

Tenor saxofon

psaný

znějící

některé tenory mají F# klapku

ne tak tvrdý jako altka
ale také těžko ovladatelný
f

bohatý
p - f

ztrácí na bohatosti
pp - ff

silný, ztenčuje se
velmi pojivý
pp - ff

tenký
špatně kontrolovatelný
p - f

Plné hlavičky not • označují optimální rozsah nástroje

Čísla mezi dvěma * se vztahují k jednotlivým částem rozsahu uvedeným v následujícím příkladu (Př. III).

Př.: III

Znějící

Transponováno

1 čtyři noty tohoto rozsahu jsou velmi těžko kontrolovatelné ve slabší dynamice než f. Přesto zvuková kvalita v *1* je lepší než stejná poloha alt saxofonu, protože tenor je stavěn jako hlubší nástroj. Někteří hráči na tenor sax mají rozvinutou schopnost hrát měkce, slabě v této poloze. Přesto by neměli aranžéři psát party, které vyžadují zvláštní schopnosti.

Pojivost je celkově slabá.

Skoky dolů do *1* jsou obtížně proveditelné, ale skoky z *1* do *2* nebo *3* jsou docela snadné ve vhodné hudební situaci. Technická pohyblivost je obtížná. Pouze zkušený aranžér může využít tuto oblast rozsahu.

Dynamický rozsah: (mf) f ... ff

2 tato silná, spolehlivá nízká oblast rozsahu tenor saxofonu nabízí vynikající harmonickou a melodickou podporu ve voicingu dřev nebo kombinovaném voicingu dřev a žesťů.

Pojivost je vynikající.

Toto je oblast vřelého, bohatého zvuku, která může být využívána v psaných i improvizovaných sólech.

Skoky mezi *2* a *3* v obou směrech jsou snadno proveditelné; logické skoky vzhůru z *2* do *4* jsou také snadné. Psaným skokům z *4* směrem dolů do *2* je lépe se vyhnout.

Dynamický rozsah: pp ... ff

3 tato oblast je rozšířením *2*. Hlavní rozdíl je, že *3* nemá dost silný hluboký zvuk charakteristický pro *2*. V *3* je také snazší hrát v extrémně slabé dynamice. Tato oblast je nejlepší pro hraní „šustivým, šeptavým“ tónem.

Pojivost je vynikající.

Dynamický rozsah: pp ... ff

4 v této oblasti se zvuk stává pronikavější než v nižších oblastech, ale stále je silný a plný.

Pojivost je vynikající.

Skoky mezi *4* a *5* oběma směry nejsou problémem pro schopného hráče.

Dynamický rozsah: pp ... ff

5 tato oblast je rozšířením *4*, i když je poněkud tenčí

Pojivost je vynikající; intonace může přinášet problémy u vrchních dvou půltónů.

Dynamický rozsah: pp ... ff

6 tuto oblast tvoří vrchní tři půltóny běžně uváděného rozsahu nástroje. Zvuková kvalita je stejná jako u vrchní části rozsahu *5*, ale je znatelně tenčí. Dobrá intonace vyžaduje zkušeného hráče. Technické možnosti jsou obdobně problematické jako *1*. Nezkoušený aranžér by se této oblasti měl raději vyhnout.

Dynamický rozsah: (pp) p ... ff

7 toto je počátek altissimo registru (přefuky). Noty od tohoto tónu směrem vzhůru již nejsou součástí základního rozsahu nástroje; docílí se jich pomocí speciálních hmatů, které mohou být rozdílné u každého hráče i nástroje. Tyto tóny vyžadují také zvláštní nátisk.

I zkušený aranžér píše v tomto rozsahu jen výjimečně, protože je nepředvídatelná kvalita zvuku, jeho ladění a technické možnosti. *7* je zpravidla využíváno v improvizovaných sólech.

Pojivost je slabá.

Dynamický rozsah: mf ... ff

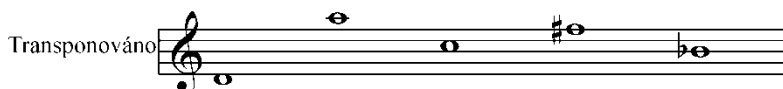
Baryton saxofon

Eb baryton saxofon je transponující nástroj, který vyžaduje, aby hudba pro něj byla psána o velkou terdecimu (oktávu a velkou sextu) výš než zní (Př. I)

Př.: I

atd.

Předznamenání v partu baryton saxofonu musí také být transponováno. Jednoduše to můžete provést přidáním tří křížků k předznamenání, nebo ubráním tří béček (Př. II)

Př.: II

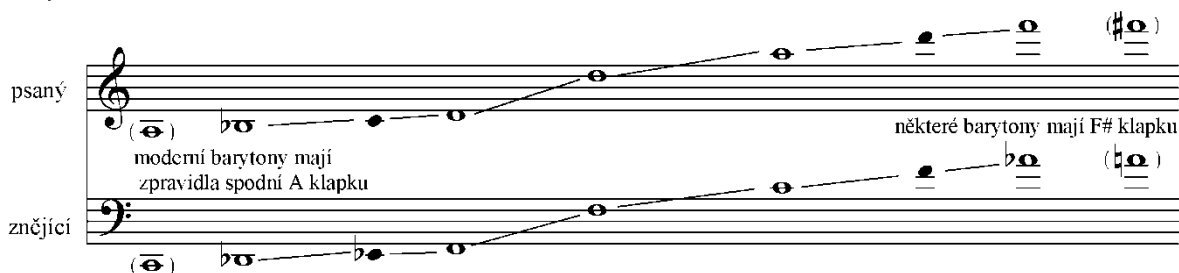
atd.

Ve „znějící partituře“ (v C hlase) je baryton saxofon notován veznějící poloze. V „transponované partituře“ je notován transponovaně. Když je part baryton saxofonu rozepisován ze „znějící partitury“ je třeba part transponovat, tak jak bylo uvedeno výše. Když je part baryton saxofonu rozepisován z „transponované partitury“ opíše se tak jak je napsán v partituře, bez dalšího transponování. Hudba transponovaná pro baryton saxofon se vždy píše v houslovém klíči, ať v partituře nebo v jednotlivých partech. Ve „znějící partituře“ je notován v basovém klíči.

Rozsah

Baryton saxofon

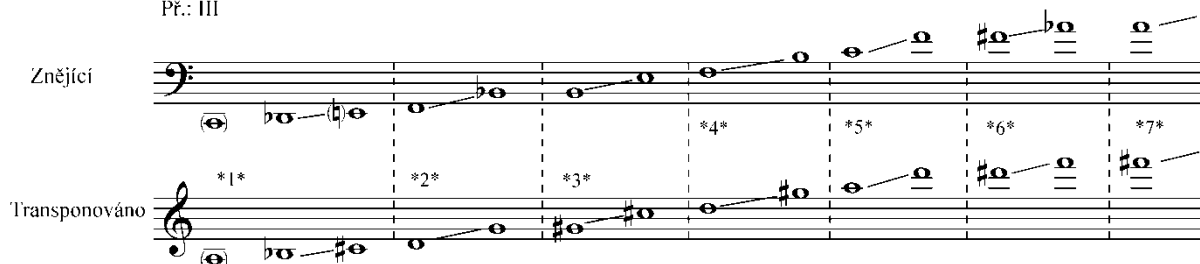

plný, sytý	stává se méně plným	sytý, pojitelný	tenký, ale velmi expresivní	obtížně kontrolovatelná intonace
mf - f	mp - ff	pp - ff	pp - ff	p - ff

Plné hlavičky not • označují optimální rozsah nástroje

Čísla mezi dvěma * se vztahují k jednotlivým částem rozsahu uvedeným v následujícím příkladu (Př. III)

Př.: III

1 baryton saxofon je konstruován ke hraní hlubokých tónů. Z toho důvodu je ***1*** relativně pohodlná poloha pro hráče věnujícímu se hře na tento nástroj. Baryton sax může být v poloze ***1*** solidním spodkem malé skupiny, saxofonové sekce a velkého souboru.

Pojivost je velmi dobrá, závisí však na schopnostech hráče.

Skoky dolů do ***1*** z ***2*** jsou běžné. Skoky vzhůru z ***1*** do ***2*** nebo ***3*** jsou snadno proveditelné. Technická pohyblivost je problematická, ale hráči na baryton saxofon pracují na překonání těchto potíží, protože mnoho hudby je psáno pro ně právě v ***1***. Je třeba počítat s tím, že dlouhé noty v této poloze vyžadují mnoho vzduchu. Dva takty v pomalém tempu, nebo čtyři takty v rychlém tempu jsou zpravidla limitem pro hraní v této poloze bez nádechu

Dynamický rozsah: (p) mf ... ff

Zručnost a talent jednotlivého hráče určuje jak slabě je schopen v tomto rozsahu hrát.

2 tato poloha je rozšířením ***1*** pouze je poněkud menší zvonivost spodních tónů. Skoky mezi ***2*** a ***3*** v obou směrech jsou snadno proveditelné. Skoky nahoru z ***2*** do ***4*** jsou také snadné; i když skokům opačným směrem je lépe se vyhnout.

Pojivost je vynikající.

Dynamický rozsah: pp ... ff

3 tato oblast je rozšířením ***2***, ale zvuk zde začíná ztrácet na ostrosti.

Pojivost je vynikající.

Dynamický rozsah: pp ... ff

4 zde začíná baryton ztrácet schopnost „zakotvit“ harmonizované sazby hlasů způsobem typickým v ***1***, ***2*** a ***3***. Přesto je zvuk bohatý, silný a skvěle funguje v harmonizovaných i unisono pasážích.

Skoky mezi ***4*** a ***5*** oběma směry nejsou problémem pro schopného hráče.

Pojivost je vynikající.

Dynamický rozsah: pp ... ff

5 toto je rozšířením ***4***, a i když zvuková kvalita začíná být občas tenčí, zvuk zůstává čistý a bohatý.

Pojivost je vynikající. Intonace může přinášet problémy u vrchních dvou půltónů.

Dynamický rozsah: pp ... ff

6 tuto oblast tvoří vrchní tři půltóny běžně uváděného rozsahu nástroje. Zvuková kvalita je jasná, zářivá, ale znatelně tenčí než ***5***. Dobrá intonace vyžaduje zkušeného hráče. Technické možnosti jsou obdobně problematické jako ***1***. Nezkoušený aranžér by se této oblasti měl raději vyhnout.

Dynamický rozsah: (pp) p ... ff

7 toto je počátek altissimo registru (přefuky). Noty od tohoto tónu směrem vzhůru již nejsou součástí základního rozsahu nástroje; docílí se jich pomocí speciálních hmatů, které mohou být rozdílné u každého hráče i nástroje. Tyto tóny vyžadují také zvláštní nátisk.

I zkušený aranžér píše v tomto rozsahu jen výjimečně, protože je nepředvídatelná kvalita zvuku, jeho ladění a technické možnosti. ***7*** je zpravidla využíváno v improvizovaných sólech.

Pojivost je slabá.

Dynamický rozsah: mf ... ff

Shrnutí

U všech dechových nástrojů jsou některé noty, které se hrají snadněji než ostatní. Obtíže se zpravidla objevují v extrémních polohách. Témbr se mění v různých polohách nástroje.

Hráči na dechové nástroje potřebují úseky pauz během aranžmá k odpočinku. Hráči žesťových nástrojů potřebují více pauz než saxofonisté. Nadměrné využívání

kteréhokoliv nástroje nebo skupiny nástrojů (sekce) má za následek, že se zvuk stává pro posluchače nudným. Hráči žesťových nástrojů mohou hrát déle bez únavy ve střední poloze než v krajních polohách.

Dusítka by se neměla u žesťů užívat v krajních polohách. Jejich užití také přináší problémy s výdrží.

Transponující nástroje musí mít party napsány transponovaně.

Stručné rozsahy nástrojů

Povšimněte si těchto limitů, když píšete cvičení tohoto kurzu. Pro bližší informace si prohlédněte úplné rozsahy nástrojů v předešlé kapitole.

The diagram illustrates the ranges of brass instruments, divided into two groups: **Žesť** (Brass) and **Dřevěné / plátkové** (Woodwind / Reeds).

Žesť (Brass):

- Bb trubka (Bb Trumpet):** Sounding range from G2 to G4. Transposed range from G2 to G4.
- Trombon:** Sounding range from B1 to B4. Transposed range from B1 to B4.

Dřevěné / plátkové (Woodwind / Reeds):

- Eb alto sax (Eb Alto Sax):** Sounding range from Bb2 to Bb4. Transposed range from Bb2 to Bb4.
- Bb tenor sax (Bb Tenor Sax):** Sounding range from Bb2 to Bb4. Transposed range from Bb2 to Bb4.
- Eb baryton sax (Eb Baritone Sax):** Sounding range from Bb2 to Bb4. Transposed range from Bb2 to Bb4.

Additional notation includes 'open' and 'muted' boxes above the notes, and a dashed line indicating a range limit for the Bb trumpet.

Slowly

3. Tenor sax, znějící

Musical notation for Tenor saxophone in 4/4 time. The piece is marked "Slowly". The notation starts with a piano (*p*) dynamic and ends with a pianissimo (*pp*) dynamic. The melody consists of a half note, a dotted quarter note, and a half note, all under a slur.

dobře

špatně

jestliže je příklad špatně-proč? _____

4. Trombon

Musical notation for Trombone in 4/4 time. The piece starts with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The notation features a series of eighth notes, a quarter note, and a half note, all under a slur.

dobře

špatně

jestliže je příklad špatně-proč? _____

5. Baryton sax, transponováno

Musical notation for Baritone saxophone in 4/4 time. The piece starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and ends with a fortissimo (*ff*) dynamic. The notation features a series of eighth notes, all under a slur.

dobře

špatně

jestliže je příklad špatně-proč? _____

- B. Napiš následující sólovou melodii pro každý označený nástroj. Snaž se zachovat polohu, ve které je napsána, ale změň oktávu, pokud to bude nutné pro lepší hratelnost. Příklad může být napsán ve znějícím, ale vhodnější je transponovaný zápis. V každém případě (kromě trombonu) napiš, jaký zápis jsi zvolil.

melodie

Slowly

p

Trubka

Alto sax

Tenor sax

Trombon

Baryton sax

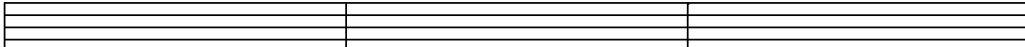
- C. Analyzuj svojí práci, kterou jsi napsal v části B, pomocí číselného označení rozsahových oblastí (jak bylo uvedeno v tabulkách rozsahů)

D. Transponuj následující melodii pro trubku, alt, tenor a baryton saxofon. Napiš v basovém klíči pro trombon. Ve všech případech zachovej melodii v předeepsané poloze.

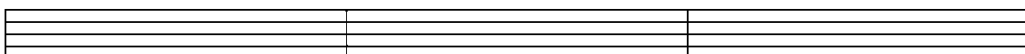
melodie

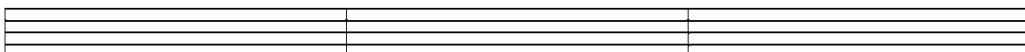
Trubka

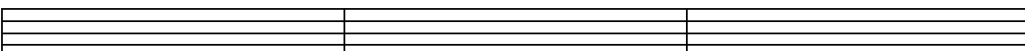
Alto sax

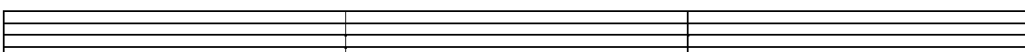
Tenor sax

Trombon

Baryton sax

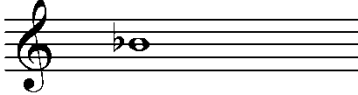
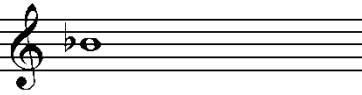

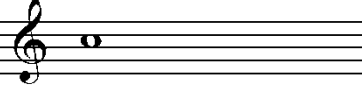

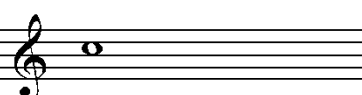
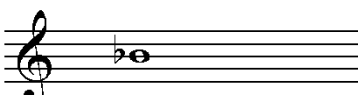
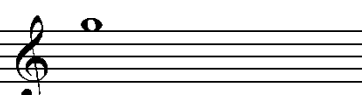

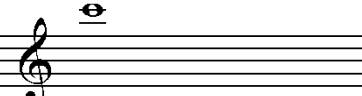
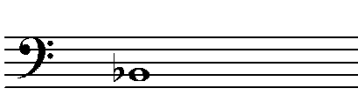
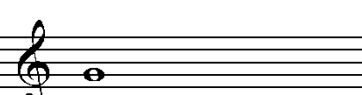

TRANSPOZICE NÁSTROJŮ

Následující tabulka slouží k porovnání znějícího tónu určitého nástroje a odpovídající noty, tak jak je zapsána v partu nástroje tj. transponovaně popřípadě netransponovaně.

Například když hraje B \flat klarinet znějící tón b \flat , ty musíš zapsat do klarinetového partu notu c o velkou 2 výš než je znějící tón.

Tabulka transpozic

<i>nástroj</i>	<i>znějící nota</i>	<i>psaná nota</i>	<i>transpozice</i>
flétna			netransponuje
B \flat -klarinet			velkou 2 nahoru
B \flat -basklarinet			velkou 9 nahoru (oktáva + v.2)
B \flat -soprán saxofon			velkou 2 nahoru
E \flat -alt saxofon			velkou 6 nahoru
B \flat -tenor saxofon			velkou 9 nahoru (oktáva + v.2)
E \flat -baryton saxofon			velkou 13 nahoru (oktáva + v.6)

<i>nástroj</i>	<i>znějící nota</i>	<i>psaná nota</i>	<i>transpozice</i>
B \flat -trubka			velkou 2 nahoru
B \flat -křídlovka			velkou 2 nahoru
lesní roh (in F)			čistou 5 nahoru
B \flat -trombon			netransponuje
tuba			netransponuje
kytara			8 nahoru
housle			netransponují
viola			netransponuje notuje se v altovém klíči

nástroj *znějící nota* *psaná nota* *transpozice*

violoncello

netransponuje

kontrabas
baskytara

8 nahoru

vibrafon

netransponuje

ženské hlasy
(soprán, alt)

netransponují

mužské hlasy
(tenor, baryton,
bas)

netransponují

piano
syntetizér

netransponuje